

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ
ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ
ΜΟΝΑΔΕΣ Α΄, Β΄ και Γ΄

Ταχ. Δ/ση: Λεωφ. Αθηνών 58

Ταχ. Κωδ.: 104 41 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210 – 527.50.41

Fax: 210 – 527.50.79

E-mail: pkaradimas@m nec.gr

Αθήνα, 10/3/2010

Αρ. Πρωτ.: 401

ΘΕΜΑ: "Πλαίσιο εφαρμογής του Άξονα 4 "*Προσέγγιση LEADER*" του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 (ΠΑΑ)"

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
& ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
& ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Το Π.Δ. 63/2005 (ΦΕΚ 98/Α/22.4.2005) "Κώδικας Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά Όργανα".
2. Το Ν. 3614/2007 "Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013" (ΦΕΚ 267/Α/3.12.2007) και ειδικότερα το άρθρο 37 "Εφαρμογή κρατικών ενισχύσεων του ΠΑΑ και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας", την παρ. 7(γ) του άρθρου 5 και τις παρ. 6 (β) & (ε) του άρθρου 36.
3. Το Π.Δ. 185/2009 σχετικά με την Ανασύσταση του Υπουργείου Οικονομικών, τη συγχώνευση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών με τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής και μετονομασία του σε "Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας" (ΦΕΚ 213/Α/7.10.09).
4. Το Π.Δ. 187/2009 "Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών" (ΦΕΚ 214/Α/7.10.09).
5. Το Π.Δ. 189/2009 σχετικά με τον καθορισμό και ανακατανομή αρμοδιοτήτων των Υπουργείων (ΦΕΚ 221/Α/5-11-2009).

6. Το Π.Δ. 402/1988 (ΦΕΚ 187/Α/26-8-1988) "Οργανισμός Υπουργείου Γεωργίας", όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
7. Την αριθ. 6809/ΔΙΟΕ 232 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & ναυτιλίας περί "Καθορισμού αρμοδιοτήτων του Υφυπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας Σταύρου Αρναουτάκη".
8. Την Απόφαση της Επιτροπής Ε(2007)6015/29-11-2007 για την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 (CCI No 2007GR06RPO001), όπως ισχύει κάθε φορά, καθώς και τις τροποποιήσεις του ΠΑΑ που δεν απαιτούν τροποποίηση της παραπάνω απόφασης.
9. Την αριθ. 324005/9-9-2008 (ΦΕΚ 1886/β/12-9-2008) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας & Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για την αναδιάρθρωση, αρμοδιότητες και κατανομή προσωπικού Ειδικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013.
10. Την αριθ. 10851/25-11-2008 (ΦΕΚ 2456/β/2-12-2008) απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για την εκχώρηση αρμοδιοτήτων της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 (ΕΥΔ ΠΑΑ) στην Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Πρωτοβουλίας LEADER+ που μετονομάστηκε και αναδιάρθρωθηκε σε Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης LEADER του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 με την αριθ. πρωτ. 324005/9-9-2008 ΚΥΑ.
11. Την αριθ. 262065/19.02.2009 (ΦΕΚ 327/Β/23.02.2009) Απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων εκχώρησης αρμοδιοτήτων του ΟΠΕΚΕΠΕ ως Οργανισμού Πληρωμών στο πλαίσιο διαχείρισης του Ε.Γ.Τ.Α.Α. στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης LEADER του ΠΑΑ.
12. Την αριθ. 339621/7-12-2009 (ΦΕΚ 516/ΥΟΔΔ/10-12-2009 & 523/ΥΟΔΔ/11-12-2009) Κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με την οποία διορίζεται ο Ευάγγελος Διβάρης του Πανογιώργη στη θέση του Ειδικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με βαθμό 2ο της κατηγορίας Ειδικών Θέσεων, ο οποίος θα προϊστάται των υπηρεσιών του Διοικητικού Τομέα Κοινοτικών Πόρων & Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.
13. Την με αρ. πρωτ. 130800/8-11-2007 κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Οικονομίας και Οικονομικών για την έγκριση της "Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013".
14. Την κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και Τουριστικής Ανάπτυξης με αριθ. 2974/710/8-4-2009 (ΦΕΚ 670/Β/10-4-2009) "Προσδιορισμός των λειτουργικών μορφών και κατηγοριών των τουριστικών καταλυμάτων και λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων που εντάσσονται σε προγράμματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων" και όπως αυτή ισχύει κάθε φορά.
15. Την κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας & Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων με αριθ. 292313/2622/3-7-2009 (ΦΕΚ 1391/Β/13-7-2009) σχετικά με τον καθορισμό διαδικασίας υπαγωγής αιτήσεων ενίσχυσης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων σε προγράμματα ενίσχυσης για την περίοδο 2007-2013 καθώς και της διαδικασίας καταβολής ενισχύσεων στους δικαιούχους.

16. Την κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας & Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων με αριθ. 102952/1985/24-7-2009 (ΦΕΚ 1793/Β/28-8-2009) σχετικά με τον καθορισμό διαδικασίας ένταξης επενδυτικών σχεδίων στο μέτρο 123β "Αύξηση της αξίας των δασοκομικών προϊόντων" του ΠΑΑ, καθώς και της διαδικασίας καταβολής των ενισχύσεων στους δικαιούχους.
17. Την με αρ. πρωτ. 8932/22-9-2008 (ΦΕΚ 2153/Β/16-10-2008) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τη θέσπιση Συστήματος Διαχείρισης & Ελέγχου του ΠΑΑ 2007-2013 (ΣΔΕ), όπως ισχύει κάθε φορά.
18. Τον Καν. (ΕΚ) 1290/2005 για τη χρηματοδότηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής καθώς και τους εφαρμοστικούς κανονισμούς αυτού με αριθ. 883/2006 και 885/2006.
19. Τον Καν. (ΕΚ) 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).
20. Τον Καν. (ΕΚ) 1974/2006 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του Καν. (ΕΚ) 1698/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
21. Τον Καν. (ΕΚ) 1975/2006 για τη θέσπιση λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του Καν. (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 όσον αφορά την εφαρμογή διαδικασιών ελέγχου καθώς και την πολλαπλή συμμόρφωση σε σχέση με μέτρα στήριξης της αγροτικής ανάπτυξης.
22. Τον Καν. (ΕΚ) 259/2008 της Επιτροπής της 18^{ης} Μαρτίου 2008, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του Καν. (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου σχετικά με τη δημοσιοποίηση πληροφοριών για τους δικαιούχους κονδυλίων προερχόμενων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).
23. Τον Καν (ΕΚ) 1628/2006 της Επιτροπής της 24^{ης} Οκτωβρίου όπως αντικαταστάθηκε από τον Καν. (ΕΚ) 800/2008 της Επιτροπής της 6^{ης} Αυγούστου 2008 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης (Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία).
24. Τον Καν (ΕΚ) 1998/2006 της Επιτροπής της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2006 για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.
25. Την Απόφαση της Επιτροπής Ν 408/2006 (Ε(2006)3867/31.8.2006) σχετικά με τον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων της Ελλάδας για την περίοδο 2007-2013.
26. Τη Σύσταση της Επιτροπής 2003/361/ΕΚ σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Άρθρο 1

Αρχές και Φορείς εφαρμογής του Άξονα 4 "Προσέγγιση LEADER" του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 (ΠΑΑ)

Ο Άξονας 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 (ΠΑΑ) αφορά στην εφαρμογή της προσέγγισης LEADER, τα χαρακτηριστικά της οποίας ορίζονται στο τμήμα 4 του Καν. 1698/2005.

Για την εφαρμογή του Άξονα 4 του ΠΑΑ αρμόδιοι είναι:

α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 -2013 (ΕΥΔ ΠΑΑ), η οποία σύμφωνα με το ν. 3614/2007 είναι αρμόδια για τη διαχείριση και εφαρμογή του ΠΑΑ με αποδοτικό, αποτελεσματικό και ορθό τρόπο.

β) Ο Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ), ο οποίος, σύμφωνα με τη με αριθ. 327739/11.10.2007 (ΦΕΚ Β' 2038) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, έχει ορισθεί ως Οργανισμός Πληρωμών που παρέχει για τις πληρωμές της Δημόσιας Δαπάνης προς τους δικαιούχους επαρκή εχέγγυα βάσει του άρθρου 6 του Καν. (ΕΚ)1290/2005 και υποβάλλει τις δηλώσεις δαπανών προς το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης LEADER του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 - 2013 (ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ), η οποία:

- ασκεί μέρος των καθηκόντων της ΕΥΔ ΠΑΑ, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 75 του Καν. 1698/2005 και το ν. 3614/2007, τα οποία της έχουν εκχωρηθεί με την με αρ. 324005/2008 (ΦΕΚ 1866/Β/12.9.08) Κοινή Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών – Οικονομίας και Οικονομικών – Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και τη με αρ. 10851/2008 (ΦΕΚ 2456/Β/2.12.08) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, όπως ισχύουν κάθε φορά,
- ασκεί μέρος των καθηκόντων του ΟΠΕΚΕΠΕ, τα οποία της έχουν εκχωρηθεί με την αριθ. 262065/19.2.2009 (ΦΕΚ 327/Β/23.2.2009) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, όπως ισχύουν κάθε φορά.

δ) Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες είναι τοπικές εταιρικές σχέσεις δημόσιου – ιδιωτικού τομέα που σχεδιάζουν και υλοποιούν για σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές (εφεξής περιοχές παρέμβασης) τοπικά προγράμματα με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ.

Άρθρο 2

Γενικά στοιχεία Άξονα 4 "Προσέγγιση LEADER" του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 (ΠΑΑ)

1. Οι ΟΤΔ είναι νομικά πρόσωπα, τα οποία μπορεί να αποτελούνται είτε από μία ομάδα που είχε ήδη επιλεγεί για τις πρωτοβουλίες LEADER II ή LEADER+ είτε από μία νέα ομάδα, και πληρούν όρους και προϋποθέσεις σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας.

2. Το καταστατικό της ΟΤΔ πρέπει, μεταξύ άλλων, να ορίζει ως σκοπό και αντικείμενο δραστηριότητάς της την ανάπτυξη της περιοχής παρέμβασης, να διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία της, καθώς και την ικανότητα διαχείρισης δημοσίων κονδυλίων.

3. Για τη διαχείριση όλων των θεμάτων που αφορούν στην εφαρμογή του τοπικού προγράμματος αποφασίζει η "Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος LEADER" (εφεξής ΕΔΠ LEADER), μετά από σχετική εκχώρηση του αρμοδίου οργάνου της ΟΤΔ. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, καθώς και άλλοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών της περιοχής παρέμβασης πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 50% της σύνθεσης της ΕΔΠ LEADER, ενώ φορείς που εξυπηρετούν συμφέροντα του δημόσιου τομέα της περιοχής παρέμβασης, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 30%.

Η ΕΔΠ LEADER μπορεί να συμπίπτει με το όργανο διοίκησης της ΟΤΔ (π.χ. το Διοικητικό Συμβούλιο), εφόσον αυτό καλύπτει την αναγκαία σύνθεση σύμφωνα με τα ανωτέρω.

Η ΕΔΠ LEADER δεν μπορεί να εκχωρεί περαιτέρω τις αρμοδιότητές της σε άλλα πρόσωπα ή σε άλλα συλλογικά όργανα.

Κάθε τροποποίηση της σύνθεσης της ΕΔΠ LEADER εγκρίνεται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.

4. Η περιοχή παρέμβασης του τοπικού προγράμματος θα πρέπει να πληροί τα άρθρα 62 παρ. 3 του Καν. 1698/2005 και 37 παρ. 3 του Καν. 1974/2006 και επιπλέον να μην ανήκει στο Νομό Αττικής, με εξαίρεση τα νησιά αυτού, το Δήμο Τροιζήνας και το Δήμο Μεθάνων. Αποτελείται από Τοπικά Διαμερίσματα με πληθυσμό μέχρι 5.000 κατοίκους ή /και μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους που αποτελούν Δήμους, οι οποίοι δε διαιρούνται σε Τοπικά Διαμερίσματα. Επίσης, μπορεί να περιλαμβάνει και εκτός σχεδίου περιοχές Τοπικών Διαμερισμάτων με πληθυσμό από 5.000 έως 10.000 κατοίκους.

Σε κομβικά σημεία εκτός περιοχής παρέμβασης είναι δυνατή η υλοποίηση δράσεων που δεν αφορούν υποδομές ή/και επιχειρηματικότητα, με την προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη χωροθέτηση τεκμηριωμένα εξυπηρετεί την καλύτερη προβολή, προώθηση και ανάδειξη της περιοχής παρέμβασης ή τομέων του κοινωνικοοικονομικού της ιστού, καθώς και δράσεων δικτύωσης. Σε κάθε περίπτωση, η υλοποίηση δράσεων στα σημεία αυτά θα πρέπει να περιγράφεται στο τοπικό πρόγραμμα.

Οι περιοχές παρέμβασης στις οποίες εφαρμόζονται τα τοπικά προγράμματα πρέπει, κατά κανόνα, να διαφοροποιούνται γεωγραφικά από τις περιοχές εφαρμογής του Άξονα 3 του ΠΑΑ και πλήρως από τις περιοχές στις οποίες εφαρμόζονται τοπικά προγράμματα του Άξονα Προτεραιότητας 4 του Επιχειρησιακού Προγράμματος "ΑΛΙΕΙΑ 2007-2013".

5. Τα χρηματοδοτικά στοιχεία του Άξονα 4 του ΠΑΑ είναι σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ΠΑΑ, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.

Άρθρο 3

Περιεχόμενο τοπικών προγραμμάτων

1. Τα τοπικά προγράμματα του Άξονα 4 του ΠΑΑ περιλαμβάνουν τα ακόλουθα τρία μέτρα:

ΜΕΤΡΟ	ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ
41. Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης: 411. Ανταγωνιστικότητα 413. Ποιότητα ζωής / Διαφοροποίηση	Άρθρα 61, 62, 63(α) και 64 του Καν.(ΕΚ) 1698/2005, άρθρο 37 και σημείο 5.3.4.1 Παράρτημα ΙΙ του Καν(ΕΚ) 1974/2006
421 Διατοπική & Διακρατική Συνεργασία	Άρθρα 61, 62, 63(β) και 65 του Καν(ΕΚ) 1698/2005, άρθρα 37,39 και σημείο 5.3.4.2 Παράρτημα ΙΙ του Κανονισμού (ΕΚ) 1974/2006
431 Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμπύχωση	Άρθρα 61, 62 και 63(γ) του Καν (ΕΚ) 1698/2005, άρθρα 37,38 και σημείο 5.3.4.3 Παράρτημα ΙΙ του Καν(ΕΚ) 1974/2006

2. Τα ανωτέρω μέτρα περιλαμβάνουν τα εξής υπομέτρα:

ΜΕΤΡΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΜΕΤΡΟΥ	ΥΠΟΜΕΤΡΟ
411	L123	Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων
413	L311	Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
	L312	Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων
	L313	Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων
	L321	Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
	L322	Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών
	L323	Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς
421	421α	Διατοπική συνεργασία
	421β	Διακρατική συνεργασία
431	431α	Δαπάνες λειτουργίας της ΟΤΔ
	431β	Απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση

Τα υπομέτρα των μέτρων 411 και 413 αντιστοιχούν σε μέτρα των Αξόνων 1 και 3 του ΠΑΑ με επιμέρους όρους, περιορισμούς και προϋποθέσεις που καθορίζονται σε αυτό, όπως ισχύει κάθε φορά, και στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την εφαρμογή του Άξονα 4.

Άρθρο 4

Υπομέτρο L123 "Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων"

1. Στο πλαίσιο του υπομέτρου ενισχύεται η στήριξη επιχειρήσεων μεταποίησης / εμπορίας προϊόντων που καλύπτονται από το Παράρτημα 1 της Συνθήκης (εξαιρουμένων των αλιευτικών προϊόντων), καθώς και προϊόντων της δασοκομίας, κατά την έννοια του άρθρου 28 του Καν(ΕΚ) 1698/2005.
2. Το υπομέτρο αφορά πολύ μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής, που πληρούν, ανάλογα με τον τομέα της επένδυσης, τις ελάχιστες προϋποθέσεις σχετικά με το περιβάλλον, την υγιεινή, την καλή διαβίωση των ζώων, την εργασιακή ασφάλεια και την αειφόρο διαχείριση των δασών.
3. Οι παρεμβάσεις είναι περιορισμένου ύψους και ειδικότερα συνολικού κόστους μέχρι **€500.000**.
4. Στο υπομέτρο εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:
  - L123α "Αύξηση της αξίας των γεωργικών προϊόντων",
  - L123β "Αύξηση της αξίας των δασοκομικών προϊόντων".

5. Ως προς τη δράση L123α "Αύξηση της αξίας των γεωργικών προϊόντων" ισχύουν τα ακόλουθα:

- Ενισχύονται επενδύσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του μέτρου 123α, όπως αυτοί καθορίζονται στο ΠΑΑ.
- Δικαιούχοι είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που δύνανται να υλοποιήσουν επενδύσεις σε πολύ μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.
- Η ενίσχυση παρέχεται σε περιπτώσεις όπου, τόσο οι πρώτες ύλες, όσο και το αποτέλεσμα της επεξεργασίας τους αποτελούν προϊόν που καλύπτεται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης.
- Δεν παρέχεται στήριξη σε επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό την μορφή της κοινωνίας, της εταιρείας αστικού δικαίου και της κοινοπραξίας.
- Οι κλάδοι πρωτογενούς παραγωγής που ενισχύονται στο πλαίσιο της δράσης, αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ της παρούσας.
- Αποκλείεται η ενίσχυση:
  - α) επενδύσεων για τη μεταποίηση ή την εμπορία προϊόντων που προέρχονται από χώρες εκτός Ε.Ε.
  - β) επενδύσεων παρασκευής και εμπορίας προϊόντων απομίμησης ή υποκατάστασης του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και του μελιού
  - γ) επενδύσεων στο επίπεδο του λιανικού εμπορίου
  - δ) επενδύσεων που αφορούν γενετικά τροποποιημένα προϊόντα
  - ε) επενδύσεων οι οποίες έχουν ενισχυθεί ή προβλέπεται η ενίσχυσή τους στα πλαίσια των ΚΟΑ.

6. Ως προς τη δράση L123β "Αύξηση της αξίας των δασοκομικών προϊόντων" ισχύουν τα ακόλουθα:

- Ενισχύονται επενδύσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του μέτρου 123β, όπως αυτοί καθορίζονται στο ΠΑΑ.
- Δικαιούχοι είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που δύνανται να υλοποιήσουν πολύ μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής και του Καν (ΕΚ) 800/2008.
- Υπάγονται επενδύσεις που αφορούν στη μεταποίηση και εμπορία των δασοκομικών προϊόντων μέχρι και την πρωτογενή επεξεργασία του ξύλου.
- Ως πρωτογενή δασικά προϊόντα θεωρούνται:
  - Στρογγύλη ξυλεία όλων των διαστάσεων κωνοφόρων και πλατύφυλλων
  - Καυσόξυλα
  - Φελός
  - Ερικόριζα
- Η πρωτογενής επεξεργασία των ανωτέρω δασικών προϊόντων στοχεύει κυρίως στην παραγωγή των ακολούθων δασικών προϊόντων:

- Πριστή ξυλεία όλων των διαστάσεων κωνοφόρων και πλατύφυλλων ειδών
  - Στύλοι ΔΕΗ
  - Σχίζες, στρογγύλια, βουβά
  - Ξύλο θρυμματισμού
  - Ξυλάνθρακες
  - Ξυλοκυτταρίνη, Λιγνίνη
  - Μοριοσανίδες, ινοσανίδες
  - Επικολητά, αντικολλητά, MDF
- Στις μεταποιητικές μονάδες που ενισχύονται αποτελεί επιλέξιμη δράση η ίδρυση μονάδων αξιοποίησης υπολειμμάτων ξυλείας σαν εναλλακτική μορφή ενέργειας μόνο για ίδια χρήση τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας στο ύψος του σχετικού εξοπλισμού σε σχέση με το σύνολο της επένδυσης.

7. Οι επενδύσεις που εντάσσονται στο παρόν υπομέτρο δεν μπορούν να ενισχυθούν για το ίδιο ή συμπληρωματικό φυσικό αντικείμενο και από το μέτρο 123 του Άξονα 1 του ΠΑΑ.

Άρθρο 5

Υπομέτρο L311 "Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες"

Στο πλαίσιο του υπομέτρου προβλέπεται η ενίσχυση πολύ μικρών επιχειρήσεων σύμφωνα με τη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής και τον Καν (ΕΚ) 800/2008, που υλοποιούνται από φυσικά πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητα σε γεωργική εκμετάλλευση ως κατωτέρω και διαφοροποιούν τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσής τους, με την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων που δε σχετίζονται με τη γεωργία (αγροτικός τουρισμός, βιοτεχνία κ.λπ.). Στο υπομέτρο L311 εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

ΔΡΑΣΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (σε €)
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί μικρής δυναμικότητας υποδομών διανυκτέρευσης	L311-1	Φυσικά πρόσωπα που ασκούν	600.000 έως 40 κλίνες
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί χώρων εστίασης και αναψυχής	L311-2	δραστηριότητα σε γεωργική	300.000
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επισκέψιμων αγροκτημάτων	L311-3	εκμετάλλευση κατά κύρια ή μερική απασχόληση κατά τη στιγμή της υποβολής της αίτησης ενίσχυσης.	300.000 ή 600.000 και έως 40 κλίνες, εφόσον περιλαμβάνεται και υποδομή διανυκτέρευσης
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας)	L311-4	Εξαιρούνται οι γεωργικοί εργάτες.	300.000

Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί μονάδων οικοτεχνίας, χειροτεχνίας, παραγωγής ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικών μονάδων	L311-5		300.000
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών	L311-6		300.000
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α' μεταποίηση	L311-7		300.000
Βελτίωση υποδομής επιχειρήσεων (<u>που εντάσσονται στις δράσεις του υπομέτρου</u>) για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας, γεωθερμίας) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης	L311-8		300.000

Στο παρόν υπομέτρο δεν περιλαμβάνονται ενέργειες που καλύπτονται στο πλαίσιο του μέτρου 123 του Άξονα 1 του ΠΑΑ και του υπομέτρου L123 του Άξονα 4 του ΠΑΑ.

Όσον αφορά στα επισκέψιμα αγροκτήματα, η ελάχιστη απαιτούμενη έκταση δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 20 στρεμμάτων. Όσον αφορά στις επενδύσεις για υποδομές διανυκτέρευσης και λοιπές τουριστικές εγκαταστάσεις αυτές υλοποιούνται υποχρεωτικά με βάση τους όρους και τις προϋποθέσεις της ΚΥΑ 2974/710/8-4-2009 (ΦΕΚ 670/Β/10-4-2009) των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και Τουριστικής Ανάπτυξης, όπως ισχύει κάθε φορά.

Άρθρο 6

Υπομέτρο L312 "Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων"

Στο πλαίσιο του υπομέτρου προβλέπεται η ενίσχυση πολύ μικρών επιχειρήσεων, σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής 2003/361/ΕΚ και τον Καν (ΕΚ) 800/2008, εκτός αυτών που ενισχύονται από το μέτρο 123 του Άξονα 1 του ΠΑΑ και τα υπομέτρα L123 και L313 του Άξονα 4 του ΠΑΑ. Στο υπομέτρο L312 εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

ΔΡΑΣΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (σε €)
Ιδρύσεις, επεκτάσεις και εκσυγχρονισμοί βιοτεχνικών μονάδων	L312-1	Φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εκτός των δικαιούχων του υπομέτρου L311, που δύνανται να υλοποιήσουν επενδύσεις πολύ	300.000
Ιδρύσεις, επεκτάσεις και εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών	L312-2		300.000
Ιδρύσεις, επεκτάσεις και	L312-3		300.000

εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α΄ μεταποίηση		μικρών επιχειρήσεων σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής 2003/361/EK και τον Καν (ΕΚ) 800/2008	
Βελτίωση επιχειρήσεων (<u>που εντάσσονται στις δράσεις του υπομέτρου</u>) για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας, γεωθερμίας) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης	L312-4		300.000
Δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων	L312-5		300.000 ή 100.000(*)

(*) εάν στο έργο δεν προβλέπονται ενέργειες για την προμήθεια εξοπλισμού ή την κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων

Ειδικότερα, για τη δράση L312-5 απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η εξασφάλιση από το δικαιούχο της απαιτούμενης κρίσιμης μάζας για τη βιωσιμότητα του δικτύου, με πέντε (5) τουλάχιστον επιχειρήσεις. Από το σύνολο των επιχειρήσεων που συμμετέχουν θα πρέπει τουλάχιστον 5 ή τα 2/3 του συνόλου αν αντιστοιχούν σε περισσότερες από 5 επιχειρήσεις να δραστηριοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης του τοπικού προγράμματος σε αντικείμενο που σχετίζεται με τομείς και δραστηριότητες που εμπίπτουν στον Άξονα 4. Σε περίπτωση που ο φορέας του δικτύου είναι υπό σύσταση, για την υπογραφή της σχετικής σύμβασης με την ΟΤΔ, εφόσον η πρότασή του επιλεγεί, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η σύσταση διακριτού νομικού προσώπου.

Άρθρο 7

Υπομέτρο L313 "Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων"

Στο πλαίσιο του υπομέτρου προβλέπεται η ενίσχυση πολύ μικρών επιχειρήσεων σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής 2003/361/EK και τον Καν. (ΕΚ) 800/2008, καθώς και παρεμβάσεων δημοσίου χαρακτήρα που αφορούν στη βελτίωση και οργάνωση του τουριστικού προϊόντος, στην ενίσχυση της απασχόλησης, στην αύξηση της επισκεψιμότητας των περιοχών παρέμβασης, στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, καθώς και στην προβολή-προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών παρέμβασης. Στο υπομέτρο L313 εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

ΔΡΑΣΗ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (σε €)
Παρεμβάσεις δημοσίου χαρακτήρα			
Ίδρυση και εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία – περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης)	L313-1	ΟΤΑ, τα νομικά τους πρόσωπα και άλλοι φορείς τοπικής	300.000

Σήμανση αξιοθέατων και μνημείων	L313-2	αυτοδιοίκησης, καθώς και ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημόσιου χαρακτήρα	300.000
Ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου	L313-3		300.000
Προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών	L313-4		100.000
Παρεμβάσεις ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας			
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί μικρής δυναμικότητας υποδομών διανυκτέρευσης	L313-5	Φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εκτός των δικαιούχων του υπομέτρου L311, που δύνανται να υλοποιήσουν επενδύσεις πολύ μικρών επιχειρήσεων σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής 2003/361/EK και τον Καν (ΕΚ) 800/2008	600.000 έως 40 κλίνες
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί χώρων εστίασης και αναψυχής	L313-6		300.000
Ιδρύσεις και εκσυγχρονισμοί γραφείων οργάνωσης, πληροφόρησης και προώθησης αγροτικού τουρισμού	L313-7		300.000
Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας)	L313-8		300.000
Βελτίωση επιχειρήσεων (<u>που εντάσσονται στις δράσεις του υπομέτρου</u>) για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας, γεωθερμίας) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης	L313-9		300.000

Οι παρεμβάσεις δημοσίου χαρακτήρα που προβλέπονται στο πλαίσιο του υπομέτρου, μπορούν να υλοποιηθούν και εντός περιοχών Natura 2000.

Όσον αφορά στις επενδύσεις για υποδομές διανυκτέρευσης και λοιπές τουριστικές εγκαταστάσεις αυτές υλοποιούνται υποχρεωτικά με βάση τους όρους και τις προϋποθέσεις της ΚΥΑ 2974/710/8-4-2009 (ΦΕΚ 670/Β/10-4-2009) των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και Τουριστικής Ανάπτυξης, όπως ισχύει κάθε φορά.

Επιπλέον, οι παρεμβάσεις του υπομέτρου πρέπει να είναι σύμφωνες με τους όρους και περιορισμούς του ΠΑΑ, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.

Άρθρο 8

Υπομέτρο L321 "Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό"

Στο υπομέτρο L321 εντάσσονται παρεμβάσεις για τη δημιουργία βασικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων πολιτισμού και αναψυχής, που αφορούν είτε ένα χωριό είτε ομάδα χωριών και τη συναφή υποδομή μικρής κλίμακας. Το υπομέτρο περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις:

ΔΡΑΣΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (σε €)
Έργα υποδομής μικρής κλίμακας (μικρά εγχειρίσματα έργα, έργα διαχείρισης υδατικών πόρων, μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις)	L321-1	ΟΤΑ α' βαθμού	500.000
Χώροι άσκησης πολιτιστικών, αθλητικών, εκπαιδευτικών, περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων, καθώς και δραστηριοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, όπως κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, δημοτικές βιβλιοθήκες, ωδεία κ.λπ.	L321-2	ΟΤΑ α' βαθμού και τα νομικά τους πρόσωπα, καθώς και ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημόσιου χαρακτήρα	300.000
Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών	L321-3	ΟΤΑ, τα νομικά τους πρόσωπα και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημόσιου χαρακτήρα	30.000

Άρθρο 9

Υπομέτρο L322 "Ανακαίνιση και ανάπτυξη των χωριών"

Στο υπομέτρο μπορούν να περιληφθούν έργα για την αναβάθμιση οικισμών με στόχο την προστασία και ανάδειξη του παραδοσιακού και τοπικού οικιστικού περιβάλλοντος του αγροτικού χώρου, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Στο υπομέτρο L322 εντάσσονται οι δράσεις:

ΔΡΑΣΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (σε €)
Βελτίωση και ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων	L322-1	ΟΤΑ α' βαθμού	1.000.000 συνολικά ανά οικισμό. - 300.000 για κάθε παρέμβαση
Αποκατάσταση κτιρίων για	L322-2	ΟΤΑ α' βαθμού και τα νομικά τους πρόσωπα, καθώς και	αποκατάστασης κτιρίων για κοινωφελή

κοινοφελή χρήση		ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημόσιου χαρακτήρα	χρήση. - 40.000 για κάθε παρέμβαση αποκατάστασης εξωτερικών όψεων ιδιωτικών κτιρίων.
Αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων	L322-3	Φυσικά ή νομικά πρόσωπα που είναι νόμιμοι ιδιοκτήτες του ακινήτου για το οποίο προορίζεται η ενίσχυση	

Βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση των δράσεων του υπομέτρου είναι η ύπαρξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης του οικισμού ή η ύπαρξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού.

Οι παρεμβάσεις δεν εφαρμόζονται σε χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς.

Κατά προτεραιότητα, θα εντάσσονται οικισμοί στους οποίους έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (π.χ. ύδρευσης, αποχέτευσης).

Άρθρο 10

Υπομέτρο L323 "Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς"

Στο πλαίσιο του υπομέτρου προβλέπονται παρεμβάσεις για την προστασία και ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους, καθώς και παραδοσιακών στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου. Οι δράσεις οι οποίες θεωρούνται ως επιλέξιμες για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του υπομέτρου L323 αφορούν:

ΔΡΑΣΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (σε €)
Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση περιοχών, όπως βελτίωση – σήμανση μονοπατιών, φυτοτεχνικές εργασίες, τεχνικά έργα μικρής κλίμακας για την προστασία του εδάφους, διαμόρφωση θέσεων θέας, καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	L323-1	ΟΤΑ, τα νομικά τους πρόσωπα και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημόσιου χαρακτήρα	300.000
Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτισμικών χαρακτηριστικών της αγροτικής υπαίθρου τα οποία δεν είχαν ποτέ παραγωγική δραστηριότητα (όπως	L323-2α		300.000

βρύσες, γεφύρια)			
Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτισμικών χαρακτηριστικών της αγροτικής υπαίθρου τα οποία είχαν παραγωγική δραστηριότητα μόνο κατά το παρελθόν και ενισχύονται ώστε να καταστούν επισκέψιμα και επιδεικτικά (όπως μύλοι, λιοτριβία, πατητήρια)	L323-2β	ΟΤΑ, τα νομικά τους πρόσωπα και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων, καθώς και φυσικά και νομικά πρόσωπα	200.000
Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση τοπίου της υπαίθρου (όπως αποκατάσταση περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων περιοχών, δενδροφυτεύσεις με ενδημικά είδη)	L323-3	ΟΤΑ, τα νομικά τους πρόσωπα και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημοσίου χαρακτήρα	300.000
Παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία-συλλογές-εκθετήρια που σχετίζονται με τη λαογραφική / αγροτική / πολιτιστική κληρονομιά	L323-4	ΟΤΑ, τα νομικά τους πρόσωπα και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων δημοσίου χαρακτήρα	300.000

Η δράση L323-1 εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα σε περιοχές Natura 2000.

Ως προς τα έργα που ενισχύονται στο πλαίσιο της δράσης L323-2α και L323-2β θα πρέπει να ισχύουν τα ακόλουθα:

- α) να εξασφαλίζεται η ευχερής πρόσβαση σε αυτά,
- β) να υλοποιούνται σύμφωνα με ποιοτικά χαρακτηριστικά που συνεισφέρουν στη διατήρηση της τοπικής αρχιτεκτονικής και του φυσικού περιβάλλοντος,
- γ) να μην αφορούν ανακατασκευή από ίχνη ή από ερείπια κτισμάτων.

Επιπλέον, τα έργα που ενισχύονται στο πλαίσιο της δράσης L323-2β θα πρέπει:

- α) να διατηρήσουν τη μη παραγωγική τους δραστηριότητα,
- β) να μη χρησιμοποιούνται/χρησιμοποιηθούν ως κατοικία.

Άρθρο 11

Μέτρο 421 "Διατοπική και διακρατική συνεργασία"

Το μέτρο 421 περιλαμβάνει τα ακόλουθα υπομέτρα:

421α. "Διατοπική συνεργασία: αφορά συνεργασία στο εσωτερικό της Χώρας για την εφαρμογή κοινής δράσης"

421β. "Διακρατική συνεργασία: αφορά συνεργασία μεταξύ περιοχών της Χώρας με περιοχές άλλων κρατών μελών της Ε.Ε. ή τρίτων χωρών για την εφαρμογή κοινής δράσης"

Συνεργασίες μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ:

- Ομάδων Τοπικής Δράσης του Άξονα 4 του ΠΑΑ
- Μίας τουλάχιστον ΟΤΔ του Άξονα 4 του ΠΑΑ και φορέων άλλων αγροτικών περιοχών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης, εκπονούν στρατηγική τοπικής ανάπτυξης για συγκεκριμένη περιοχή και είναι οργανωμένοι στη βάση εταιρικής σχέσης.

Ωστόσο, επιμέρους ενέργειες του σχεδίου δύναται να υλοποιούνται και από φορείς που εξυπηρετούν συμφέροντα του Δημοσίου ή συλλογικά συμφέροντα του ιδιωτικού τομέα και οι οποίοι: α) δραστηριοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης των τοπικών προγραμμάτων προσέγγισης LEADER και β) από το καταστατικό τους προκύπτει η δυνατότητα υλοποίησης των προτεινόμενων ενεργειών.

Για τα σχέδια συνεργασιών ορίζεται μεταξύ των εταίρων μια συντονίστρια ΟΤΔ. Για τα σχέδια διακρατικής συνεργασίας ορίζεται επιπλέον σε επίπεδο χώρας μία εθνική συντονίστρια ΟΤΔ. Συντονιστικό ρόλο μπορεί να αναλάβει αποκλειστικά και μόνο ΟΤΔ που υλοποιεί τοπικό πρόγραμμα στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ.

Επιλέξιμες θεωρούνται οι ενέργειες και οι αντίστοιχες δαπάνες που αφορούν την προετοιμασία του σχεδίου και την υλοποίηση κοινής δράσης, οι οποίες πραγματοποιούνται στο πλαίσιο Ομάδων Τοπικής Δράσης του Άξονα 4.

Τα σχέδια συνεργασιών υποβάλλονται στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ προς έγκριση μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2013.

Άρθρο 12

Μέτρο 431: "Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμφύχωση"

Το μέτρο 431 περιλαμβάνει τα ακόλουθα υπομέτρα:

431α: "Δαπάνες λειτουργίας της ΟΤΔ"

431β: "Απόκτηση δεξιοτήτων και εμφύχωση"

Δικαιούχοι του μέτρου είναι οι ΟΤΔ που υλοποιούν τοπικά προγράμματα προσέγγισης LEADER στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ.

Για κάθε τοπικό πρόγραμμα η δημόσια δαπάνη του μέτρου 431 μπορεί να ανέλθει μέχρι το **20%** της δημόσιας δαπάνης του μέτρου 41. Σε κάθε περίπτωση, αύξηση της δημόσιας δαπάνης του μέτρου 431 σε σχέση με την αρχικά εγκεκριμένη στο πλαίσιο της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο εφόσον κατανεμηθεί επιπλέον δημόσια δαπάνη στο μέτρο 41 τηρώντας το αρχικά εγκεκριμένο ποσοστό.

Στο υπομέτρο 431α περιλαμβάνονται ενέργειες όπως στελέχωση, μετακινήσεις, λειτουργικά έξοδα, εξοπλισμός, μηχανοργάνωση και οι αντίστοιχες δαπάνες για τη στήριξη των ΟΤΔ που υλοποιούν τοπικά προγράμματα προσέγγισης LEADER στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ.

Στο πλαίσιο της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων καθορίζεται η ετήσια κατανομή της δημόσιας δαπάνης του υπομέτρου 431α. Για την τροποποίηση της κατανομής αυτής τηρείται η διαδικασία του άρθρου 14, παράγραφος 4 κατωτέρω.

Στο υπομέτρο 431β περιλαμβάνονται οι ακόλουθες δράσεις:

- 431β-1: εκπόνηση μελετών για τις περιοχές παρέμβασης (όπως ενδεικτικά: μελέτες εξειδίκευσης τομεακών στρατηγικών του τοπικού προγράμματος, μελέτες για την υλοποίηση πιλοτικών εφαρμογών στην παραγωγή προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών κ.λπ.),
- 431β-2: ενέργειες πληροφόρησης για την περιοχή παρέμβασης και το τοπικό πρόγραμμα (όπως ενδεικτικά: διεξοδική πληροφόρηση των τοπικών φορέων και του πληθυσμού για τους στόχους, τη στρατηγική, τις δυνατότητες που παρέχει το πρόγραμμα, τις προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής, τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τα επιμέρους θεματικά πεδία αυτού, τις διαδικασίες εφαρμογής κ.λπ.),
- 431β-3: διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής,
- 431β-4: ενέργειες επιμόρφωσης ατόμων με ηγετικό ρόλο στην ΟΤΔ (όπως τα μέλη της ΕΔΠ LEADER και οι συντονιστές των τοπικών προγραμμάτων για θέματα αναπτυξιακού χαρακτήρα, εφαρμογής προγράμματος, διοίκησης κ.λπ.).

Η δημόσια δαπάνη του υπομέτρου 431β θα πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον στο **1%** της δημόσιας δαπάνης του μέτρου 41 του τοπικού προγράμματος.

Άρθρο 13

Εντάσεις ενίσχυσης και επιλέξιμες δαπάνες

Η ενίσχυση χορηγείται στο δικαιούχο με τη μορφή επιχορήγησης και το ύψος της υπολογίζεται ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών του έργου. Οι εντάσεις ενίσχυσης στα πλαίσια των μέτρων, υπομέτρων και δράσεων του Άξονα 4 καθορίζονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Καν(ΕΚ) 1698/2005, την Απόφαση Ε(2006)3867/31.8.2006 της Επιτροπής σχετικά με το Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων της Ελλάδας Ν 408/2006 και τον Καν(ΕΚ) 1998/2006 και περιγράφονται στο Παράρτημα Ι της παρούσας. Οι επιλέξιμες και μη επιλέξιμες δαπάνες στα πλαίσια των μέτρων, υπομέτρων και δράσεων του Άξονα 4 περιγράφονται στο Παράρτημα ΙΙ της παρούσας.

Άρθρο 14

Σύμβαση υλοποίησης, τροποποιήσεις και παραλαβή τοπικού προγράμματος

1. Για την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER υπογράφεται σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και της ΟΤΔ, για λογαριασμό της οποίας υπογράφει ο νόμιμος εκπρόσωπός της ή άλλο νομίμως εξουσιοδοτημένο πρόσωπο. Στη σύμβαση αποτυπώνονται οι υποχρεώσεις, οι όροι και οι διαδικασίες εφαρμογής του τοπικού προγράμματος.

2. Πριν την υπογραφή της σύμβασης, η ΟΤΔ προσκομίζει εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης υπέρ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων – Διοικητικός Τομέας Κοινοτικών Πόρων & Υποδομών – Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης LEADER του ΠΑΑ από αναγνωρισμένο πιστωτικό ίδρυμα ή άλλο νομικό πρόσωπο που έχει σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτό το δικαίωμα. Το ύψος της εγγυητικής επιστολής ανέρχεται στο **10%** της δημόσιας δαπάνης του μέτρου 431 "Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμπύχωση" του τοπικού προγράμματος. Η εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης ισχύει μέχρι την επιστροφή της στο ίδρυμα που την εξέδωσε, η οποία πραγματοποιείται μετά την παραλαβή του τοπικού προγράμματος από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ και με την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν εκκρεμείς υποχρεώσεις προς το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

3. Η παραλαβή του τοπικού προγράμματος πραγματοποιείται μετά την ολοκλήρωση των μέτρων του, τη διενέργεια των απαιτούμενων διαδικασιών ελέγχου ολοκλήρωσης από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, την ολοκλήρωση του εποπτικού ελέγχου από τον ΟΠΕΚΕΠΕ, καθώς και την υποβολή τελικής έκθεσης υλοποίησης.

4. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Άξονα 4 του ΠΑΑ, είναι δυνατή η τροποποίηση του τοπικού προγράμματος μετά από σχετική έγκριση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να τηρούνται οι επιμέρους περιορισμοί κάθε μέτρου, ενώ οι προτεινόμενες τροποποιήσεις δε θα πρέπει να επηρεάζουν την ολοκληρωμένη διάσταση του τοπικού προγράμματος.

5. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων μπορούν να κατανεμηθούν πρόσθετες πιστώσεις, με την προϋπόθεση τροποποίησης του ΠΑΑ εφόσον απαιτείται, ή να πραγματοποιηθούν ανακατανομές των ήδη εγκεκριμένων πιστώσεων στα τοπικά προγράμματα προσέγγισης LEADER με βάση τις ανάγκες και την πορεία υλοποίησής τους.

Άρθρο 15

Έργο & Υποχρεώσεις των ΟΤΔ

1. Η ΟΤΔ είναι συνολικά υπεύθυνη για την ορθή και σύννομη εφαρμογή του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER εντός των χρονικών πλαισίων υλοποίησης του ΠΑΑ. Εφαρμόζει το τοπικό πρόγραμμα σύμφωνα με τις διατάξεις της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας, τα προβλεπόμενα στο ΠΑΑ όπως ισχύει κάθε φορά, τους όρους της προκήρυξης με την οποία επιλέχθηκε, τις διατάξεις του θεσμικού πλαισίου για το ΠΑΑ, τις αποφάσεις που λαμβάνει η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΑΑ, τις ειδικότερες διατάξεις της σύμβασης μεταξύ της ΟΤΔ και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, καθώς και τις οδηγίες και υποδείξεις της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.

2. Οι υποχρεώσεις της ΟΤΔ είναι, κυρίως, οι ακόλουθες:

1. Συγκρότηση και λειτουργία της ΕΔΠ LEADER για τη διαχείριση των θεμάτων που αφορούν στην εφαρμογή του τοπικού προγράμματος.
2. Λειτουργία κατάλληλου υπηρεσιακού πυρήνα για την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος.
3. Τήρηση του εγκεκριμένου τοπικού προγράμματος.
4. Συγκρότηση Επιτροπής πιστοποίησης έργων LEADER, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 20 της παρούσας.

5. Πραγματοποίηση ενεργειών ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού, καθώς και προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος με σκοπό την υποβολή προτάσεων από τους εν δυνάμει δικαιούχους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 17 της παρούσας.
6. Αξιολόγηση των προτάσεων των υποψήφιων δικαιούχων, επιλογή των έργων που θα ενισχυθούν στα πλαίσια του τοπικού προγράμματος και ενημέρωση των υποψηφίων δικαιούχων για την έγκριση ή απόρριψη της πρότασής τους με πλήρη τεκμηρίωση των λόγων απόρριψής τους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 18 της παρούσας.
7. Σύνταξη και υποβολή στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ των τεχνικών δελτίων έργων του τοπικού προγράμματος LEADER.
8. Υπογραφή επιμέρους συμβάσεων με τους δικαιούχους του τοπικού προγράμματος.
9. Εξασφάλιση της ορθής και κανονικής εκτέλεσης των έργων του τοπικού προγράμματος, της τήρησης της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας που διέπει τους δικαιούχους κατά την ανάθεση εκτέλεσης των έργων, των συμβατικών υποχρεώσεων των δικαιούχων, καθώς και των χρονικών ορίων υλοποίησης.
10. Παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του κάθε έργου και του χρονοδιαγράμματός του, εξέταση τυχόν αποκλίσεων σε σχέση με τον προγραμματισμό, εντοπισμός προβλημάτων κατά την υλοποίηση και πρόταση μέτρων για επίλυσή τους, καθώς και έλεγχος και παραλαβή των έργων του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER.
11. Πραγματοποίηση της πληρωμής της προβλεπόμενης ενίσχυσης προς τους δικαιούχους ανάλογα με την πορεία υλοποίησης των έργων τους και αφού διενεργήσει όλους τους απαιτούμενους διοικητικούς ελέγχους σύμφωνα με τα άρθρα 26 & 33 του Καν(ΕΚ)1975/2006 και τα αναφερόμενα στο άρθρο 20 της παρούσας.
12. Τήρηση πλήρους αρχείου και φακέλων ανά δικαιούχο, καθώς και πλήρους αρχείου με όλα τα έγγραφα της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ προς την ΟΤΔ καθώς και τα κοινοποιηθέντα σε αυτήν έγγραφα. Το εν λόγω αρχείο με την παραλαβή του τοπικού προγράμματος τίθεται στη διάθεση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.
13. Τήρηση λεπτομερών μητρώων για τα καθεστώτα ενισχύσεων σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Καν (ΕΚ) 800/2008.
14. Τήρηση βιβλίων λογιστικών καταχωρήσεων Γ΄ κατηγορίας σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. και το Ε.Γ.Λ.Σ. και ειδικών τραπεζικών λογαριασμών για το τοπικό πρόγραμμα.
15. Παροχή στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, στον ΟΠΕΚΕΠΕ, στην ΕΥΔ του ΠΑΑ και σε κάθε άλλο αρμόδιο όργανο κάθε απαιτούμενου στοιχείου σχετικά με την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος, καθώς και των απαιτούμενων στοιχείων για την παράλληλη αξιολόγηση που διενεργείται στο πλαίσιο του ΠΑΑ και αφορά τον άξονα 4.
16. Αποδοχή και διευκόλυνση των ελέγχων όλων των αρμοδίων οργάνων και συμμόρφωση στα αποτελέσματα αυτών.
17. Σε περίπτωση που κατά την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος ανακύψουν θέματα αρμοδιότητας δημοσίων υπηρεσιών, διερεύνηση σε συνεργασία –

επικοινωνία με τις εκάστοτε αρμόδιες υπηρεσίες και σχετική έγγραφη ενημέρωση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.

18. Τήρηση των οριζόμενων στο Ν. 3463/2006 ως προς τη σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών, βάσει κανονισμού. Για τις ΟΤΔ που δεν εμπίπτουν στον ανωτέρω νόμο, τήρηση των διατάξεων της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας που τις διέπει ως προς τα ανωτέρω. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει οι ανωτέρω αναθέσεις να διενεργούνται σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της αντικειμενικότητας και της προστασίας του ανταγωνισμού.
  19. Τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται στην παρούσα, στο ΠΑΑ, στο εγκεκριμένο τοπικό πρόγραμμα καθώς και στη σύμβαση με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Σε περίπτωση που δεν προβλέπεται σχετική προθεσμία η ενέργεια συντελείται εντός εύλογου χρόνου, ο οποίος δεν μπορεί κατά κανόνα να υπερβαίνει το τρίμηνο.
  20. Τήρηση των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης στη δράση και τις αποφάσεις της που σχετίζονται με ενδιαφερόμενους (υποψήφιους, δικαιούχους, αναδόχους κ.λπ.).
  21. Έγγραφη πρόσκληση του ενδιαφερόμενου για την έκφραση των απόψεών του εγγράφως ή προφορικώς πριν από κάθε απόφαση, ενέργεια ή μέτρο σε βάρος συμφερόντων του, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπεται ειδικά η δυνατότητα άσκησης ένστασης. Ειδικά στην περίπτωση των διοικητικών ελέγχων επί των αιτήσεων πληρωμής, η ανωτέρω υποχρέωση ισχύει μόνο για τις περιπτώσεις που επιβάλλεται μείωση με βάση την περίπτωση (β) της παρ. 1 του άρθρου 31 του Καν. 1975/2006.
  22. Άμεση ενημέρωση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ αναφορικά με αλλαγές, τροποποιήσεις που σχετίζονται με τους όρους και κανόνες λειτουργίας της εταιρείας.
  23. Συμμετοχή σε δραστηριότητες του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης.
- 3.** Σε περίπτωση που η ΟΤΔ δεν ολοκληρώσει το πρόγραμμά της λόγω αντικειμενικής αδυναμίας (π.χ. λύση, πτώχευση, θέση σε εκκαθάριση, λύση σύμβασης μετά από καταγγελία κ.λπ.), η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ αναλαμβάνει τη διεκπεραίωση των εκκρεμοτήτων του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER και των πληρωμών των δικαιούχων που έχουν ενταχθεί σ' αυτό, μετά από σχετική απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, με την οποία καθορίζονται και οι λεπτομέρειες των διαδικασιών κλεισίματος του τοπικού προγράμματος. Στην περίπτωση αυτή, πραγματοποιείται κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης του άρθρου 14 της παρούσας. Πιστώσεις του τοπικού προγράμματος που δεν έχουν δεσμευθεί με σχετικές συμβάσεις με δικαιούχους τίθενται στη διάθεση του Άξονα 4 του ΠΑΑ. Οι φάκελοι, τα υποστηρικτικά προγράμματα (βάσεις δεδομένων, λογισμικό κ.λπ.), καθώς και όλα τα περιουσιακά στοιχεία (εξοπλισμός, κ.λπ.) που αποκτήθηκαν με επιχορήγηση του Άξονα 4 τίθενται στη διάθεση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, το οποίο αποφασίζει σχετικά.

Άρθρο 16

Διαδικασία και προϋποθέσεις καταβολής της επιχορήγησης στην ΟΤΔ

1. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η πληρωμή των δικαιούχων, η χρηματοδότηση της ΟΤΔ πραγματοποιείται τμηματικά και ανάλογα με την πορεία υλοποίησης του τοπικού προγράμματος, με τη μορφή προκαταβολών και μερικών πληρωμών.

2. Οι προκαταβολές καταβάλλονται ως εξής:

(α) Προκαταβολή από 12% έως 20% της Δημόσιας Δαπάνης του μέτρου 431 του τοπικού προγράμματος, μετά την υπογραφή της Σύμβασης της ΟΤΔ με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

Για την καταβολή της τηρούνται τα ακόλουθα:

- Η ΟΤΔ υποβάλλει στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ αίτημα λήψης προκαταβολής προσκομίζοντας εγγυητική επιστολή τραπεζίτης ή άλλου χρηματοπιστωτικού οργανισμού που έχει από το νόμο το δικαίωμα έκδοσης εγγυητικών επιστολών, ποσού ίσου με το 110% της αιτούμενης προκαταβολής. Η εγγυητική επιστολή η οποία πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία του άρθρου 25, παράγραφος 3 και 5γ του Π.Δ. 118/2007, εκδίδεται υπέρ του ΟΠΕΚΕΠΕ και έχει ισχύ αορίστου χρόνου.
- Ο έλεγχος του αιτήματος πραγματοποιείται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, τα αποτελέσματα του οποίου αποτυπώνονται σε Λίστα Διοικητικού Ελέγχου Προκαταβολής.
- Η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διαβιβάζει στον ΟΠΕΚΕΠΕ Φάκελο Πληρωμής Προκαταβολής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη σύμβαση διασφάλισης επιπέδου ποιότητας υπηρεσιών μεταξύ ΟΠΕΚΕΠΕ και ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.
- Ο ΟΠΕΚΕΠΕ πιστώνει τον ειδικό τραπεζικό λογαριασμό που διατηρεί η ΟΤΔ αποκλειστικά και μόνο για το μέτρο 431 του τοπικού προγράμματος. Η εκταμίευση από τον ειδικό λογαριασμό πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 21, παράγραφος 3 της παρούσας.

(β). Προκαταβολή από 12% έως 20% της Δημόσιας Δαπάνης των μέτρων 41 και 421 του τοπικού προγράμματος, μετά την 1^η Απόφαση ένταξης δικαιούχων στα μέτρα 41 και 421 του τοπικού προγράμματος.

Για την καταβολή της ισχύουν τα αναφερόμενα στο σημείο (α) ανωτέρω, με τις εξής διαφοροποιήσεις:

- Η ΟΤΔ υποβάλλει στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ αίτημα λήψης προκαταβολής προσκομίζοντας ισόποση εγγυητική επιστολή.
- Ο ΟΠΕΚΕΠΕ πιστώνει τον ειδικό τραπεζικό λογαριασμό που διατηρεί η ΟΤΔ αποκλειστικά και μόνο για τα μέτρα 41 και 421 του τοπικού προγράμματος. Η εκταμίευση από τον ειδικό λογαριασμό πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 20, παράγραφος 11 και στο άρθρο 21, παράγραφος 2 της παρούσας.

3. Για τη λήψη Μερικής Πληρωμής Προκαταβολών Δικαιούχων που αιτούνται οι δικαιούχοι των υπομέτρων L123, L311, L312, L313 (για τις παρεμβάσεις ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας) σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 6 της παρούσας, τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Η ΟΤΔ υποβάλλει Αίτημα Μερικής Πληρωμής Προκαταβολών Δικαιούχων στην ΕΥΔ LEADER, όταν έχει ολοκληρώσει το διοικητικό έλεγχο όλων των αιτημάτων των δικαιούχων που εντάσσονται στο ίδιο υπομέτρο στο πλαίσιο της ίδιας προκήρυξης.
- Η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διενεργεί τους κατάλληλους διοικητικούς ελέγχους σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 14 της παρούσας και στη συνέχεια διαβιβάζει στον ΟΠΕΚΕΠΕ φάκελο μερικής πληρωμής προκαταβολών δικαιούχων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη σύμβαση διασφάλισης επιπέδου ποιότητας υπηρεσιών μεταξύ ΟΠΕΚΕΠΕ και ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.
- Ο ΟΠΕΚΕΠΕ πιστώνει τον ειδικό τραπεζικό λογαριασμό που διατηρεί η ΟΤΔ αποκλειστικά και μόνο για τα μέτρα 41 και 421 του τοπικού προγράμματος. Η εκταμίευση από τον ειδικό λογαριασμό πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 20, παράγραφος 11 της παρούσας.

4. Για τη λήψη Μερικής Πληρωμής Δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί από την ΟΤΔ, τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Η ΟΤΔ υποβάλλει Αίτημα Μερικής Πληρωμής Δαπανών του μέτρου 431 στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ όταν το σύνολο των πληρωμών δαπανών του μέτρου ανέρχεται τουλάχιστον στο 80% της προκαταβολής που έχει καταβληθεί στην ΟΤΔ σύμφωνα με την παράγραφο 2 (α) ανωτέρω.
- Η ΟΤΔ υποβάλλει Αίτημα Μερικής Πληρωμής Δαπανών των μέτρων 41 και 421 στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ όταν το σύνολο των πληρωμών δαπανών στα μέτρα αυτά ανέρχεται τουλάχιστον στο 80% της προκαταβολής που έχει καταβληθεί στην ΟΤΔ σύμφωνα με την παράγραφο 2 (β) ανωτέρω.
- Η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διενεργεί, κατά περίπτωση, τους κατάλληλους διοικητικούς ελέγχους σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 14 ή/και άρθρο 21 της παρούσας και στη συνέχεια διαβιβάζει στον ΟΠΕΚΕΠΕ φάκελο μερικής πληρωμής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη σύμβαση διασφάλισης επιπέδου ποιότητας υπηρεσιών μεταξύ ΟΠΕΚΕΠΕ και ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.
- Ο ΟΠΕΚΕΠΕ πιστώνει τους ειδικούς τραπεζικούς λογαριασμούς που διατηρεί η ΟΤΔ αποκλειστικά και μόνο για τα αντίστοιχα μέτρα του τοπικού προγράμματος.

5. Σε περίπτωση μη ύπαρξης διαθέσιμων πιστώσεων στο ΠΔΕ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, οι προκαταβολές και οι μερικές πληρωμές μπορούν να διαμορφωθούν σε ποσοστά και ποσά αντίστοιχα, χαμηλότερα των αιτούμενων.

6. Οι τόκοι που παράγονται από τις προκαταβολές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου κατατίθενται σε ετήσια βάση στον Ειδικό Λογαριασμό Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ). Η σχετική ενημέρωση της τράπεζας συνεργασίας για το ποσό των τόκων και το αποδεικτικό κατάθεσης στον ΕΛΕΓΕΠ κοινοποιείται στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ και τον ΟΠΕΚΕΠΕ εντός του Ιανουαρίου κάθε έτους μέχρι και την παραλαβή του τοπικού προγράμματος.

7. Η επιστροφή των εγγυητικών επιστολών των προκαταβολών της παραγράφου 2 ανωτέρω πραγματοποιείται μετά την ολοκλήρωση των διοικητικών ελέγχων εποπτείας του ΟΠΕΚΕΠΕ στο τελευταίο αίτημα Μερικής Πληρωμής Δαπανών και την επιστροφή τυχόν αδιάθετων υπολοίπων, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, στον ΕΛΕΓΕΠ. Σε περίπτωση μη επιστροφής των αδιάθετων καταπίπτει μερικώς η εγγυητική επιστολή προκαταβολής κατά το ποσό που αντιστοιχεί σε αυτά. Εφόσον η εγγυητική επιστολή προκαταβολής έχει εκδοθεί για ποσό ίσο με το 110% της αιτηθείσας προκαταβολής, η κατάπτωση πραγματοποιείται στο 110% των αδιάθετων ποσών.

Άρθρο 17

Προκήρυξη για την επιλογή έργων και δικαιούχων στο πλαίσιο του μέτρου 41

1. Για την επιλογή των έργων που εντάσσονται στο πλαίσιο του μέτρου 41 "Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης", η ΟΤΔ προβαίνει σε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τις δράσεις που περιλαμβάνονται σε αυτό, στην οποία δίδει τη μεγαλύτερη δυνατή δημοσιότητα.

2. Το περιεχόμενο της πρόσκλησης θα πρέπει να είναι συμβατό με τα προβλεπόμενα στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) του ΠΑΑ και να περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους επιλογής και χρηματοδότησης των έργων.

Επιπλέον, η πρόσκληση συνοδεύεται από τυποποιημένο έντυπο υποβολής αίτησης ενίσχυσης, καθώς και από υπόδειγμα φακέλου υποψηφιότητας, τα οποία καλείται ο δυνητικός δικαιούχος να συμπληρώσει και να υποβάλει στην ΟΤΔ.

Υποδείγματα της πρόσκλησης και του φακέλου υποψηφιότητας καθορίζονται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.

Η διάθεση της πρόσκλησης στους ενδιαφερόμενους γίνεται σε έντυπη και μαγνητική μορφή, χωρίς αμοιβή.

3. Εντός **90 ημερών** από την υπογραφή της σύμβασης της ΟΤΔ με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και της χορήγησης από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ των υποδειγμάτων της παραγράφου 2 ανωτέρω, η ΟΤΔ οφείλει να προβεί στη δημοσίευση προσκλήσεων για δράσεις, η Δημόσια Δαπάνη των οποίων ανέρχεται τουλάχιστον στο 60% της Δημόσιας Δαπάνης του μέτρου 41. Το χρονικό αυτό διάστημα μπορεί να παραταθεί για δύο (2) μήνες, στην περίπτωση ΟΤΔ που δε συμμετείχαν στην υλοποίηση του Ε.Π. Κ.Π. LEADER+.

4. Η δημοσίευση της **πρόσκλησης** γίνεται μετά τη σύμφωνη γνώμη της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, η οποία δίνεται το αργότερο εντός 20 ημερών από την παραλαβή του σχετικού αιτήματος της ΟΤΔ. Η εξέταση της πρόσκλησης συνίσταται στη συμβατότητα αυτής με τα αναφερόμενα στο ΠΑΑ και στο εγκεκριμένο τοπικό πρόγραμμα. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται:

- το περιεχόμενο και οι περιορισμοί των προκηρυσσόμενων δράσεων σύμφωνα με το τοπικό πρόγραμμα και το ΠΑΑ,
- τα χρηματοδοτικά τους στοιχεία,
- οι περιοχές εφαρμογής τους,
- τα ποσοστά ενίσχυσης,
- οι κατηγορίες των εν δυνάμει δικαιούχων,
- η συμπλήρωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας και επιλογής σύμφωνα με τα οριζόμενα στη στρατηγική τοπικής ανάπτυξης (μέτρο 41 του τοπικού προγράμματος).

5. Η δημοσίευση της πρόσκλησης γίνεται κατ' ελάχιστον μέσω του τύπου και ηλεκτρονικά. Ειδικότερα, περίληψη της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος πρέπει κατ' ελάχιστον να

δημοσιευθεί από δύο φορές σε δύο εφημερίδες (σε διαφορετικές ημερομηνίες, δηλαδή τουλάχιστον τέσσερις δημοσιεύσεις), οι οποίες κυκλοφορούν ευρέως στην περιοχή παρέμβασης του τοπικού προγράμματος, ενώ θα πρέπει να είναι διαθέσιμη και στην ιστοσελίδα της ΟΤΔ. Η προθεσμία υποβολής των προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 60 ημερών από την τελευταία δημοσίευση της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η ανωτέρω προθεσμία είναι δυνατόν να παρατείνεται σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας. Στην περίπτωση αυτή τηρείται και για την παράταση ο ως άνω τρόπος δημοσίευσης.

6. Η υποχρέωση πραγματοποίησης πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος δεν απαιτείται στις περιπτώσεις έργων συγκεκριμένου δικαιούχου σύμφωνα με το εγκεκριμένο τοπικό πρόγραμμα LEADER (π.χ. έργα κοινής ωφελείας συγκεκριμένου ΟΤΑ).

7. Η ΟΤΔ απευθύνει εκ νέου πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος σε περίπτωση που έχει διαθέσιμες πιστώσεις και εφόσον:

α) δεν έχει συγκεντρώσει αξιόλογες προτάσεις από δυνητικούς δικαιούχους ή

β) έχει παρέλθει διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους από την καταληκτική ημερομηνία της τελευταίας πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη συγκεκριμένη δράση/εις ή

γ) εκτιμά ότι σε αυτό το χρονικό διάστημα του ενός έτους έχει μεταβληθεί το επενδυτικό ενδιαφέρον στην περιοχή.

Άρθρο 18

Αξιολόγηση προτάσεων στο πλαίσιο του μέτρου 41

1. Η αξιολόγηση των προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων γίνεται από επιτροπή που συγκροτείται με απόφαση της ΕΔΠ LEADER.

Η επιτροπή αξιολόγησης των προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων αποτελείται αποκλειστικά από προσωπικό που απασχολείται στην Αναπτυξιακή Εταιρεία με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ή σχετική σύμβαση έργου. Κατ' εξαίρεση μπορεί να αποτελείται και από πρόσωπα που παραχωρούνται στην ΟΤΔ από φορείς όπως υπηρεσιακές μονάδες του Δημοσίου, επιμελητήρια κ.λπ., σε περιπτώσεις που το υπάρχον προσωπικό της Αναπτυξιακής Εταιρείας δεν επαρκεί.

Σε κάθε περίπτωση, η σύνθεση της επιτροπής θα πρέπει να ανταποκρίνεται στο είδος και τις απαιτήσεις των προκηρυσσόμενων δράσεων, ενώ είναι δυνατή η συγκρότηση περισσότερων της μιας επιτροπών αξιολόγησης για διαφορετικές δράσεις.

2. Τα κριτήρια για την αξιολόγηση των προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων διακρίνονται σε κριτήρια επιλεξιμότητας (ελάχιστα απαιτούμενα κριτήρια) και σε κριτήρια επιλογής (βαθμολογούμενα κριτήρια) ανάλογα με το είδος της προκηρυσσόμενης δράσης. Ειδικότερα, τα κριτήρια με τα οποία αξιολογούνται οι προτάσεις που υποβάλλονται στο πλαίσιο του μέτρου 41 του τοπικού προγράμματος είναι αυτά που εγκρίνονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΑΑ, σύμφωνα με το άρθρο 78(α) του Καν. 1698/2005.

3. Στην περίπτωση που το φυσικό αντικείμενο υποψήφιας πρότασης περιλαμβάνει ενέργειες διαφορετικών δράσεων (για παράδειγμα υποδομές διανυκτέρευσης και εστίασης), αυτή αξιολογείται και εντάσσεται στη δράση εκείνη, στην οποία αντιστοιχεί η μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα της πρότασης.

4. Για κάθε προκηρυσσόμενη δράση, η επιτροπή αξιολόγησης εξετάζει τις υποβληθείσες προτάσεις σύμφωνα με τα κριτήρια επιλεξιμότητας και επιλογής, καταγράφει σε Δελτίο Αξιολόγησης το αποτέλεσμα της αξιολόγησης με σχετική αναλυτική τεκμηρίωση ανά κριτήριο και συντάσσει πρακτικό, στο οποίο περιλαμβάνεται πίνακας κατάταξης των υποβληθεισών προτάσεων, με συνημμένα τα σχετικά Δελτία Αξιολόγησης.

5. Στη συνέχεια, η ΕΔΠ LEADER αποφασίζει επί της αξιολόγησης βάσει της ως άνω γνωμοδότησης της επιτροπής αξιολόγησης. Σε περίπτωση που η ΕΔΠ LEADER αποκλίνει από τη γνώμη της επιτροπής η σχετική της απόφαση πρέπει να αιτιολογείται ειδικά.

6. Η απόφαση της ΕΔΠ LEADER κοινοποιείται στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, προκειμένου αυτή να πραγματοποιήσει **δειγματοληπτικό διοικητικό έλεγχο** (στο πλαίσιο του συστήματος εποπτείας) επί της διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης.

7. Μετά την ολοκλήρωση του δειγματοληπτικού διοικητικού ελέγχου από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, τα αποτελέσματά του κοινοποιούνται στην ΟΤΔ η οποία οφείλει να συμμορφωθεί, επικυρώνοντας ή τροποποιώντας ανάλογα την απόφαση της παραγράφου 5.

8. Στη συνέχεια η ΟΤΔ κοινοποιεί με συστημένη επιστολή στον κάθε υποψήφιο την απόφαση της ΕΔΠ LEADER συμπεριλαμβανομένου του πίνακα κατάταξης της συγκεκριμένης δράσης, καθώς και το αναλυτικό δελτίο αξιολόγησης της πρότασής του. Στην επιστολή αναφέρεται και η προθεσμία υποβολής ενστάσεων. Η απόφαση της ΕΔΠ LEADER και ο πίνακας κατάταξης των υποβληθεισών προτάσεων αναρτώνται στην ιστοσελίδα της ΟΤΔ, τοιχοκολλούνται στην έδρα της και δημοσιεύονται σε δύο τοπικές εφημερίδες, εφόσον υπάρχουν.

9. Η προθεσμία υποβολής των ενστάσεων δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης και δημοσίευσης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. Κατ' εξαίρεση, η προθεσμία αυτή μπορεί να μην τηρηθεί, εφόσον όλοι οι ενδιαφερόμενοι για τη συγκεκριμένη δράση δηλώσουν υπεύθυνα στην ΟΤΔ ότι δεν προτίθενται να υποβάλουν ένσταση.

10. Οι ενστάσεις των υποψηφίων δικαιούχων εξετάζονται από επιτροπή ενστάσεων, που συγκροτείται με απόφαση της ΕΔΠ LEADER.

Η σύνθεση της επιτροπής ενστάσεων των δυνητικών δικαιούχων είναι αντίστοιχη με αυτή της επιτροπής αξιολόγησης. Τα μέλη της επιτροπής ενστάσεων δεν μπορούν να έχουν συμμετάσχει στην αξιολόγηση της πρότασης του συγκεκριμένου δυνητικού δικαιούχου.

Η εν λόγω επιτροπή συντάσσει πρακτικό στο οποίο περιλαμβάνεται αναλυτικά η αιτιολογημένη γνωμοδότησή της επί όλων των αιτιάσεων των υποβληθεισών ενστάσεων.

11. Μετά την εξέταση των υποβληθεισών ενστάσεων από την επιτροπή, η ΕΔΠ LEADER αποφασίζει επί των ενστάσεων με βάση τη γνωμοδότηση της επιτροπής ενστάσεων. Σε περίπτωση που η ΕΔΠ LEADER αποκλίνει από τη γνώμη της επιτροπής, η σχετική της απόφαση πρέπει να αιτιολογείται ειδικά.

12. Η ΟΤΔ κοινοποιεί με συστημένη επιστολή την ως άνω απόφαση της ΕΔΠ LEADER, καθώς και τα πρακτικά της επιτροπής ενστάσεων στους ενδιαφερόμενους της δράσης στην οποία εντάσσεται η πρόταση. Η απόφαση της ΕΔΠ LEADER και ο πίνακας κατάταξης των υποβληθεισών προτάσεων, όπως διαμορφώνεται μετά την εξέταση των ενστάσεων, αναρτώνται στην ιστοσελίδα της ΟΤΔ και τοιχοκολλούνται στην έδρα της.

13. Το συνολικό διάστημα από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των προτάσεων έως την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της ΕΔΠ LEADER της παραγράφου 5 ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει τις **90 ημέρες**.

14. Η ΟΤΔ (όργανα της εταιρείας, επιτροπές και μέλη αυτών, στελέχη της εταιρείας) δεν μπορεί να απαιτήσει οποιαδήποτε αμοιβή από τους υποψήφιους δικαιούχους για την αξιολόγηση και επιλογή των προτάσεών τους. Σε αντίθετη περίπτωση εφαρμόζονται τα οριζόμενα στο άρθρο 26 της παρούσας. Η απαγόρευση αυτή αναγράφεται υποχρεωτικά στην πρόσκληση του άρθρου 17 της παρούσας.

15. Μετά την οριστικοποίηση των προς ένταξη έργων, η ΟΤΔ συντάσσει και αποστέλλει Τεχνικά Δελτία Έργων στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, προκειμένου μετά την εξέτασή τους να ενσωματωθεί λίστα δικαιούχων σε Απόφαση Ένταξης/ Χρηματοδότησης στον Άξονα 4 του ΠΑΑ.

16. Μετά την έκδοση της ανωτέρω Απόφασης Ένταξης / Χρηματοδότησης, η ΟΤΔ καλεί τους δικαιούχους που περιλαμβάνονται σε αυτήν για υπογραφή σύμβασης αποστέλλοντάς τους σχετικό σχέδιο. Σε κάθε περίπτωση η **σύμβαση** υπογράφεται εντός **90 ημερών** από την έκδοση της ανωτέρω Απόφασης Ένταξης / Χρηματοδότησης και εντός **5 ημερών** από την υπογραφή της κοινοποιείται στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Σε περίπτωση μη τήρησης του ανωτέρω χρονικού διαστήματος για την υπογραφή της σύμβασης, το έργο απεντάσσεται.

17. Κατά την αξιολόγηση της πρότασης του δυνητικού δικαιούχου από την ΟΤΔ εξετάζεται ο προτεινόμενος προϋπολογισμός σε σχέση με τα αντίστοιχα κριτήρια, ενώ για έργα για τα οποία δεν απαιτείται σύμφωνα με τη νομοθεσία η εφαρμογή επίσημων αναλυτικών τιμολογίων λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

α) Για κατασκευαστικές εργασίες, η ΟΤΔ καταρτίζει πίνακα τιμών μονάδας ανά είδος εργασίας, ο οποίος εγκρίνεται από την ΕΔΠ LEADER. Ο πίνακας αυτός περιλαμβάνεται στο πλαίσιο της προκήρυξης του άρθρου 17 της παρούσας και κοινοποιείται στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Τυχόν αποκλίσεις των τιμών αυτών σε έργα του τοπικού προγράμματος μπορούν να δικαιολογηθούν μόνο σε πλήρως αιτιολογημένες περιπτώσεις.

β) Για όλες τις λοιπές ενέργειες η ΟΤΔ εξετάζει το κόστος με βάση τις σχετικές προσφορές που περιλαμβάνονται στο φάκελο υποψηφιότητας, εκτός από τις περιπτώσεις που τεκμηριώνεται η μοναδικότητα του προϊόντος, και διενεργεί έρευνα αγοράς όπου απαιτείται.

γ) Για να γίνουν αποδεκτές περιπτώσεις ιδιοκατασκευών θα πρέπει να τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα, το εύλογο κόστος σε σχέση με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους και τις συνθήκες της αγοράς. Επιπλέον, θα πρέπει να τηρείται η νομοθεσία που σχετίζεται με την κατασκευή και τη διάθεση στην αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού.

Σε κάθε περίπτωση τυχόν περικοπές από την ΟΤΔ επί του προτεινόμενου προϋπολογισμού του δυνητικού δικαιούχου θα πρέπει να είναι πλήρως τεκμηριωμένες και να αποτυπώνονται στο σχετικό Δελτίο αξιολόγησης.

18. Ο προϋπολογισμός που διαμορφώνεται μετά την ανωτέρω εξέταση αποτελεί τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό του έργου, ο οποίος αναφέρεται στην απόφαση έγκρισης της ΟΤΔ και στη σύμβαση της ΟΤΔ με τον δικαιούχο. Δεν μπορεί να δικαιολογηθεί οποιαδήποτε αύξηση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του έργου. Οποιαδήποτε σχετική αύξηση βαρύνει αποκλειστικά και μόνο το δικαιούχο. Για τις περιπτώσεις δημοπράτησης ο εγκεκριμένος

προϋπολογισμός του έργου που αναφέρεται στην απόφαση έγκρισης και στη σχετική σύμβαση (εφόσον αυτή έχει υπογραφεί) τροποποιείται αφού αφαιρεθεί το ποσό της έκπτωσης.

19. Στην περίπτωση που στο πλαίσιο της πρότασης περιλαμβάνονται κατασκευαστικές εργασίες η αρμόδια για την αξιολόγηση επιτροπή μπορεί, εφόσον η ΟΤΔ το κρίνει σκόπιμο, να πραγματοποιήσει επιτόπια επίσκεψη στον προτεινόμενο χώρο υλοποίησης του έργου προκειμένου να διαπιστωθεί η υφιστάμενη κατάσταση. Τα αποτελέσματα της επιτόπιας επίσκεψης αποτυπώνονται σε έκθεση αυτοψίας.

Άρθρο 19

Όροι και προϋποθέσεις υλοποίησης έργων

1. Η υλοποίηση των έργων του τοπικού προγράμματος πραγματοποιείται με διαφάνεια και με τους ευνοϊκότερους δυνατούς όρους και διέπεται από τη σχετική με το είδος του έργου και τη φύση του δικαιούχου νομοθεσία, τα προβλεπόμενα στο ΠΑΑ και το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την εφαρμογή του Άξονα 4, καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις των συμβάσεων του υπογράφονται μεταξύ Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και ΟΤΔ και μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχων.

2. Η ΟΤΔ δεν μπορεί να είναι δικαιούχος έργου που εντάσσεται στο μέτρο 41 του τοπικού προγράμματος.

3. Τα πρόσωπα που απασχολεί η ΟΤΔ (Αναπτυξιακή Εταιρεία) με σύμβαση εργασίας ή έργου δεν αποδέχονται άμεσα ή έμμεσα από το δικαιούχο την ανάθεση του συνόλου ή μέρους έργου που εντάσσεται στο μέτρο 41.

4. Στο πλαίσιο του μέτρου 41 οι μέτοχοι της ΟΤΔ έχουν δυνατότητα ένταξης έργων, η δημόσια δαπάνη των οποίων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% της δημόσιας δαπάνης του μέτρου 41.

5. Στο πλαίσιο του τοπικού προγράμματος είναι δυνατή η υλοποίηση έργων με δικαιούχους ΟΤΑ, νομικά πρόσωπα αυτών και άλλους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, η δημόσια δαπάνη των οποίων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 25% της δημόσιας δαπάνης της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης (μέτρο 41). Ωστόσο, η δημόσια δαπάνη έργων με δικαιούχους ΟΤΑ, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 15% της δημόσιας δαπάνης του μέτρου 41.

6. Η ημερομηνία έναρξης εργασιών και αντίστοιχων δαπανών συμπίπτει με αυτή της έγκρισης του τοπικού προγράμματος από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Ειδικότερα, για το μέτρο 41 ημερομηνία έναρξης εργασιών και αντίστοιχων δαπανών θεωρείται η ημερομηνία υποβολής της αίτησης ενίσχυσης του δικαιούχου στην ΟΤΔ. Για τα υπομέτρα L123α, L321, L322, L323, καθώς και για τις παρεμβάσεις δημοσίου χαρακτήρα του υπομέτρου L313 μπορούν να γίνουν αποδεκτές αμοιβές εκπόνησης μελετών και έκδοσης αδειών και πριν την ημερομηνία υποβολής της αίτησης ενίσχυσης.

7. Τα έργα θα πρέπει να εκτελούνται χωρίς παρεκκλίσεις από την εγκεκριμένη από την ΟΤΔ μελέτη, όπως αυτή περιλαμβάνεται στη σύμβαση μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχου και τηρώντας όλες τις επίσημες προδιαγραφές που συντάσσουν οι αρμόδιες υπηρεσίες και προβλέπονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

Στην περίπτωση που, κατά την υλοποίηση, υπάρξει αναγκαιότητα τροποποίησης της μελέτης θα πρέπει, προκειμένου να συνεχιστεί η καταβολή της ενίσχυσης, να εγκριθεί προηγουμένως από την ΟΤΔ η σχετική τροποποίηση με την προϋπόθεση ότι αυτή δεν

επηρεάζει τους στόχους, το χαρακτήρα, τη λειτουργικότητα, την αποτελεσματικότητα του έργου, καθώς και τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής του.

Μετά την έγκριση της σχετικής τροποποίησης από την ΟΤΔ, η τελευταία αποστέλλει την τροποποιημένη μελέτη στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, η οποία μπορεί να εκφράσει τις παρατηρήσεις της, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, εντός 20 ημερών.

Μείωση των προβλεπόμενων βασικών μεγεθών του επενδυτικού σχεδίου (εμβαδά, όγκοι, δυναμικότητες) επιφέρει αναλογική μείωση των ποσών ενίσχυσης. Ο περιορισμός ισχύει ανεξάρτητα αν ο προϋπολογισμός διαμορφώνεται σε επίπεδα ανώτερα από τα προβλεπόμενα.

8. Τα ενισχυόμενα έργα πρέπει:

i) για διάστημα τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την απόφαση ένταξης της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ να μην υποστούν σημαντική τροποποίηση σύμφωνα με το άρθρο 72 παρ. 1 του Καν (ΕΚ) 1698/2005,

ii) για διάστημα τουλάχιστον τριών (3) ετών από την αποπληρωμή τους, εφόσον πρόκειται για ΜΜΕ να διατηρηθούν στην περιοχή LEADER, σύμφωνα με το άρθρο 13 του Καν(ΕΚ) 800/2008,

iii) για διάστημα τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την αποπληρωμή τους, εφόσον πρόκειται για παρεμβάσεις εκτός ΜΜΕ και για παρεμβάσεις του υπομέτρου 123α να διατηρηθούν στην περιοχή LEADER, σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου του ΠΑΑ.

Προκειμένου να διαπιστωθεί αν ενδεχόμενη τροποποίηση εντάσσεται στο πλαίσιο των σημείων (i), (ii) & (iii) ανωτέρω, το σχετικό αίτημα, με εξαίρεση την τροποποίηση της μελέτης της παραγράφου 7 ανωτέρω, υποβάλλεται προς εξέταση στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Σε κάθε περίπτωση το οποιασδήποτε φύσης οικονομικό όφελος προσπορίζεται ο δικαιούχος από τις εν λόγω τροποποιήσεις δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό της ίδιας συμμετοχής του. Σε περίπτωση μεταβίβασης παγίων περιουσιακών στοιχείων του έργου που έχουν επιχορηγηθεί θα πρέπει να αντικαθίστανται άμεσα από άλλα τουλάχιστον ισοδύναμου αποτελέσματος. Επίσης, για το ίδιο χρονικό διάστημα δε δικαιολογείται η εκμίσθωση παγίων στοιχείων του έργου.

iv) να μην έχουν χρηματοδοτηθεί παράτυπα από δυο διαφορετικές εθνικές ή κοινοτικές πηγές.

Στις περιπτώσεις μη τήρησης των ανωτέρω επιβάλλεται ολική ή μερική επιστροφή της καταβληθείσας επιχορήγησης, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

9. Στην περίπτωση ΜΜΕ, ο δικαιούχος υποχρεούται εντός ενός έτους από την ημερομηνία αποπληρωμής του έργου του να καλύψει τις θέσεις απασχόλησης που προβλέπονται στη σύμβαση με την ΟΤΔ, τις οποίες οφείλει να διατηρήσει για διάστημα τουλάχιστον ενός έτους. Σε αντίθετη περίπτωση, επιβάλλεται αναλογική επιστροφή της επιχορήγησης, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

10. Για τα έργα που υλοποιούνται με τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων τηρούνται τα προβλεπόμενα στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) ως προς την προέγκριση δημοπράτησης, προέγκριση σύμβασης και προέγκριση τροποποίησης σύμβασης – ΑΠΕ.

11. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου δύναται να ανακληθεί η απόφαση έγκρισής του και η σύμβαση μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο ΣΔΕ του ΠΑΑ.

Αντίστοιχα, δύναται να ανακληθεί η απόφαση ένταξης της παραγράφου 15 του άρθρου 18 της παρούσας.

12. Για επενδύσεις συνολικού κόστους μεγαλύτερου των €50.000 ο δικαιούχος τοποθετεί επεξηγηματική πινακίδα. Στους τόπους εκτέλεσης έργων υποδομής, το συνολικό κόστος των οποίων υπερβαίνει τις €500.000 τοποθετούνται διαφημιστικά πλαίσια. Επεξηγηματικές πινακίδες τοποθετούνται επίσης στις εγκαταστάσεις των ΟΤΔ.

13. Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να τηρούν πλήρη φάκελο του έργου στον οποίο να περιέχονται:

- η αίτηση ενίσχυσης, ο φάκελος υποψηφιότητας, η απόφαση έγκρισης της ΟΤΔ, η σύμβαση με την ΟΤΔ,
- οι εγκεκριμένες μελέτες,
- οι βεβαιώσεις και άδειες νομιμότητας υλοποίησης και λειτουργίας,
- τα έγγραφα που αφορούν τις διαδικασίες δημοπράτησης και σύναψης συμβάσεων,
- οι επιμετρήσεις από τον επιβλέποντα μηχανικό του έργου (ή τεχνική υπηρεσία), καθώς και αποδεικτικά στοιχεία υλοποίησης άυλων ενεργειών,
- τα πρωτότυπα εξοφληθέντα δικαιολογητικά έγγραφα των δαπανών, τα οποία φέρουν υποχρεωτικά την ειδική σφραγίδα της ΟΤΔ,
- τα Αιτήματα Πληρωμής του δικαιούχου και τα Πρακτικά Διοικητικού Ελέγχου της ΟΤΔ (προκαταβολών και δαπανών),
- τα παραστατικά έγγραφα είσπραξης του ποσού της οικονομικής ενίσχυσης (αθεώρητο τιμολόγιο),
- ο,τιδήποτε άλλο σχετίζεται με την υλοποίηση του έργου.

14. Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να τηρούν τα κατάλληλα παραστατικά προκειμένου να μπορεί να επαληθευτεί η ύπαρξη και η ακρίβεια των πληρωμών, να αποδέχονται τον έλεγχο προσκομίζοντας οποιαδήποτε παραστατικά ζητηθούν από τα αρμόδια εντεταλμένα όργανα του Κράτους και της Ε.Ε. και να παρέχουν πρόσβαση στα λογιστικά τους βιβλία. Τα παραστατικά που αφορούν στις χρηματοδοτούμενες δαπάνες θα πρέπει να φυλάσσονται στη διάθεση της Ε.Ε. τουλάχιστον επί 3 έτη μετά από το έτος κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η τελική πληρωμή του ΠΑΑ 2007-2013 από τον Οργανισμό Πληρωμών. Επιπλέον, σε περίπτωση παρατυπιών ή παραλείψεων, τα ανωτέρω παραστατικά πρέπει να φυλάσσονται στη διάθεση της Ε.Ε. τουλάχιστον επί 3 έτη μετά από το έτος κατά το οποίο τα ποσά ανακτώνται πλήρως από το δικαιούχο και πιστώνονται στο ΕΓΤΑΑ ή κατά το οποίο καθορίζονται οι οικονομικές επιπτώσεις της μη ανάκτησης βάσει του ΚΑΝ (ΕΚ) 1290/2005.

15. Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να τηρούν τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τον Κ.Β.Σ. και Ε.Γ.Λ.Σ σχετικά με την τήρηση βιβλίων και στοιχείων σε μορφή ανάλογη με την κατά περίπτωση ισχύουσα φορολογική νομοθεσία. Αν, δηλαδή, υποχρεούνται στη τήρηση βιβλίων Γ' κατηγορίας, υποχρεωτικά τηρούν και παρακολουθούν την υλοποίηση του επενδυτικού τους σχεδίου καθώς και τις επιχορηγήσεις με ιδιαίτερη λογιστική μερίδα στα βιβλία τους, με τις κατάλληλες λογιστικές αποτυπώσεις των στοιχείων εκ των εγγράφων παραστατικών. Σε κάθε άλλη περίπτωση αποτυπώνουν καταχωρώντας τα στοιχεία των εγγράφων παραστατικών με τέτοιο τρόπο, ώστε να προκύπτουν ευχερώς και διακριτά οι δαπάνες και οι αντίστοιχες επιχορηγήσεις που αφορούν το επενδυτικό σχέδιο.

Εσφαλμένα ή και πλαστά λογιστικά στοιχεία ή η απουσία λογιστικών στοιχείων, συνιστούν, κατά περίπτωση, σημαντικές παρατυπίες και επιφέρουν ενδεχομένως δημοσιονομικές διορθώσεις σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Άρθρο 20

Διοικητικοί έλεγχοι επί των αιτήσεων πληρωμής των δικαιούχων του μέτρου 41 και καταβολή της ενίσχυσης

1. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων του μέτρου 41 είναι καταρχήν αρμοδιότητα της ΟΤΔ, η οποία πρέπει να συντονίζει το τοπικό πρόγραμμα και τους εμπλεκόμενους φορείς σε όλα τα επίπεδα.

2. Η ΟΤΔ διενεργεί διοικητικούς ελέγχους σε όλα τα αιτήματα πληρωμής δαπανών των δικαιούχων του μέτρου 41 σύμφωνα με τα άρθρα 26 και 33.1 του Καν. (ΕΚ) 1975/2006. Ο διοικητικός έλεγχος που διενεργεί η ΟΤΔ περιλαμβάνει την επαλήθευση της παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, της αληθούς πραγματοποίησης των δαπανών που περιλαμβάνει το αίτημα πληρωμής, την επαλήθευση της ολοκληρωμένης ενέργειας σε σχέση με την ενέργεια για την οποία ζητήθηκε και χορηγήθηκε η ενίσχυση. Για το λόγο αυτό, στο πλαίσιο της ΟΤΔ, συγκροτείται με απόφαση της ΕΔΠ LEADER επιτροπή με την ονομασία: "Επιτροπή πιστοποίησης έργων LEADER".

Αρμοδιότητες της επιτροπής στο πλαίσιο αυτό είναι κυρίως:

- ο διοικητικός έλεγχος των αιτημάτων πληρωμής δαπανών των δικαιούχων με βάση τα πρωτότυπα παραστατικά, λοιπά δικαιολογητικά και στοιχεία τεκμηρίωσης,
- η επιτόπια επίσκεψη στο χώρο υλοποίησης του έργου σε κάθε αίτημα πληρωμής δαπανών, εφόσον έχουν πραγματοποιηθεί δαπάνες για κατασκευαστικές εργασίες, προμήθεια και εγκατάσταση μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού,
- ο διοικητικός έλεγχος των αιτημάτων προκαταβολών των δικαιούχων,
- η σύνταξη των Πρακτικών Διοικητικού Ελέγχου Προκαταβολών και Δαπανών, στα οποία αποτυπώνονται τα αποτελέσματα του διενεργηθέντος ελέγχου,
- η συμπλήρωση και υποβολή στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ των Δελτίων Παρακολούθησης των έργων.

3. Η Επιτροπή πιστοποίησης έργων LEADER αποτελείται τουλάχιστον από τρία (3) στελέχη του υπηρεσιακού πυρήνα της ΟΤΔ, πανεπιστημιακής ή τεχνολογικής εκπαίδευσης. Προκειμένου για πιστοποίηση έργων που περιλαμβάνουν κατασκευαστικές εργασίες, το ένα μέλος της επιτροπής θα πρέπει να έχει ειδικότητα μηχανικού ΠΕ/ΤΕ.

Κατ' εξαίρεση, μπορεί να αποτελείται και από πρόσωπα που παραχωρούνται στην ΟΤΔ από φορείς, όπως υπηρεσιακές μονάδες του Δημοσίου, επιμελητήρια κ.λπ., σε περιπτώσεις που το υπάρχον προσωπικό της Αναπτυξιακής Εταιρείας δεν επαρκεί.

4. Η καταβολή της αναλογούσας ενίσχυσης στους δικαιούχους γίνεται από την ΟΤΔ κατόπιν σχετικού αιτήματος πληρωμής, τμηματικά και ανάλογα με τη φύση του έργου, τον προϋπολογισμό του και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Τα στάδια και ο τρόπος τμηματικής καταβολής της αναλογούσας ενίσχυσης καθορίζονται στα πλαίσια της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχου. Η κατά τα ανωτέρω καταβολή της ενίσχυσης γίνεται εντός προθεσμίας **δύο (2) μηνών** από την υποβολή του σχετικού αιτήματος πληρωμής και εφόσον υπάρχουν διαθέσιμες πιστώσεις στον τραπεζικό λογαριασμό που τηρεί η ΟΤΔ. Κατ' εξαίρεση, η ως άνω προθεσμία μπορεί να παραταθεί, στην περίπτωση που το σχετικό αίτημα του δικαιούχου αποτελεί αντικείμενο δειγματοληπτικού διοικητικού ελέγχου από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ σύμφωνα με την παράγραφο 14 κατωτέρω.

5. Οι δικαιούχοι δύναται να υποβάλλουν ένα (1) έως πέντε (5) αιτήματα πληρωμής δαπανών, ανάλογα με τη φύση του έργου και τον προϋπολογισμό του. Το τελευταίο αίτημα πληρωμής του δικαιούχου αφορά δαπάνες τουλάχιστον ίσες με το 20% της αναλογούσας ενίσχυσης και η έγκριση πληρωμής του ισοδυναμεί με αποπληρωμή και παραλαβή του έργου.

6. Για τα έργα των υπομέτρων L123, L311, L312, L313 (για τις παρεμβάσεις ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας) είναι δυνατή, κατόπιν σχετικού αιτήματος του δικαιούχου, η χορήγηση προκαταβολής, η οποία δε θα υπερβαίνει:

- Το 50% της Δημόσιας Δαπάνης για έργα για τα οποία η απόφαση ένταξης της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ εκδόθηκε το 2010, με την προϋπόθεση προσκόμισης από το δικαιούχο εγγυητικής επιστολής η οποία αντιστοιχεί στο 110% της προκαταβολής,
- Το 20% της Δημόσιας Δαπάνης για έργα για τα οποία η απόφαση ένταξης της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ εκδόθηκε τα επόμενα έτη, με την προϋπόθεση προσκόμισης από το δικαιούχο εγγυητικής επιστολής η οποία αντιστοιχεί στο 110% της προκαταβολής.

Το αίτημα του δικαιούχου για χορήγηση προκαταβολής δεν περιλαμβάνεται στον αριθμό των αιτημάτων πληρωμής δαπανών της παραγράφου 5 ανωτέρω.

Το αίτημα πληρωμής προκαταβολής συνοδεύεται επίσης από τις απαιτούμενες νόμιμες άδειες και βεβαιώσεις δημοσίων αρχών που διέπουν, κατά περίπτωση, τη νομιμότητα υλοποίησης και λειτουργίας του συγκεκριμένου έργου (όπως άδεια δόμησης, άδεια λειτουργίας για εκσυγχρονισμούς κ.λπ.).

Η εγγυητική επιστολή προκαταβολής εκδίδεται υπέρ του ΟΠΕΚΕΠΕ και επιστρέφεται μετά την έγκριση και εισαγωγή στο ΟΠΣΑΑ από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ του Δελτίου Παρακολούθησης του έργου, με το οποίο το σύνολο της δημόσιας δαπάνης του έργου που έχει εισαχθεί στο ΟΠΣΑΑ ανέρχεται σε ποσό τουλάχιστον ίσο με το ποσό της προκαταβολής που έχει καταβληθεί στο δικαιούχο, και την ολοκλήρωση του Ελέγχου Εποπτείας του φακέλου από τον ΟΠΕΚΕΠΕ.

Σε περίπτωση μη τήρησης των προϋποθέσεων της παραγράφου 7 κατωτέρω ή σε περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί πιστοποίηση για ποσό Δημόσιας Δαπάνης τουλάχιστον ίσο με το ποσό της προκαταβολής καταπίπτει η εγγυητική επιστολή.

Η Επιτροπή πιστοποίησης έργων LEADER προβαίνει σε έλεγχο του αιτήματος προκαταβολής και συντάσσει Πρακτικού Διοικητικού Ελέγχου Προκαταβολής.

7. Ο δικαιούχος, το αργότερο εντός δώδεκα μηνών (12) από την υπογραφή της σύμβασής του με την ΟΤΔ, θα πρέπει να υποβάλλει στην ΟΤΔ αίτημα πληρωμής για επιλέξιμες δαπάνες τουλάχιστον ίσες με το 20% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

Για τα έργα στα οποία η ενίσχυση καταβάλλεται εφάπαξ το σχετικό αίτημα πληρωμής θα πρέπει να υποβάλλεται από το δικαιούχο εντός του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος.

Για τα έργα που υλοποιούνται με τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων το ανωτέρω διάστημα ισχύει από την ημερομηνία υπογραφής σύμβασης ανάθεσης μεταξύ δικαιούχου και αναδόχου.

Σε εξαιρετικές και πλήρως τεκμηριωμένες περιπτώσεις, είναι δυνατή η παράταση του ανωτέρω διαστήματος το πολύ για έξι (6) μήνες, μετά από σχετική έγκριση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Η μη τήρηση των παραπάνω προϋποθέσεων επιφέρει αυτόματα την

απένταξη του έργου. Ο δικαιούχος έχει δικαίωμα να επανέλθει με νέα αίτηση ενίσχυσης μόνο στην περίπτωση παρέλευσης διετίας από την ημερομηνία απένταξης.

8. Το πρώτο αίτημα πληρωμής δαπανών του δικαιούχου συνοδεύεται από τις απαιτούμενες νόμιμες άδειες και βεβαιώσεις δημοσίων αρχών που διέπουν, κατά περίπτωση, τη νομιμότητα υλοποίησης και λειτουργίας του συγκεκριμένου έργου (όπως άδεια δόμησης, άδεια λειτουργίας για εκσυγχρονισμούς κ.λπ.), εφόσον αυτές δεν έχουν υποβληθεί στο πλαίσιο τυχόν αιτήματος προκαταβολής. Για τα έργα που υλοποιούνται με τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων το πρώτο αίτημα πληρωμής, εκτός των ανωτέρω, συνοδεύεται από τα προβλεπόμενα, κατά περίπτωση, δικαιολογητικά έγγραφα που αφορούν στις διαδικασίες δημοπράτησης και σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

Κάθε αίτημα πληρωμής του δικαιούχου, πλην της προκαταβολής, συνοδεύεται κατ' ελάχιστον από τα παρακάτω έγγραφα δικαιολογητικά:

- επιμετρήσεις εργασιών και λογαριασμό υπογεγραμμένες από τον επιβλέποντα μηχανικό ή την τεχνική υπηρεσία, καθώς και αποδεικτικά στοιχεία υλοποίησης άυλων ενεργειών,
- εξοφληθέντα παραστατικά των δαπανών σε πρωτότυπο,
- αντίγραφο του σχετικού λογιστικού βιβλίου από το οποίο προκύπτει η εγγραφή της επιχορήγησης, που έχει ήδη καταβληθεί, καθώς και των παραστατικών δαπανών.

Όλα τα ανωτέρω δικαιολογητικά θα πρέπει να αναφέρονται σε κατάσταση επισυναπτόμενων δικαιολογητικών.

Με το τελευταίο αίτημα του δικαιούχου για τη χορήγηση της αποπληρωμής του έργου υποβάλλονται, εκτός των άλλων, οι απαιτούμενες, κατά περίπτωση, άδειες των αρμόδιων αρχών που εξασφαλίζουν τη νομιμότητα λειτουργίας.

9. Το αίτημα πληρωμής δαπανών του δικαιούχου ελέγχεται από την Επιτροπή πιστοποίησης έργων LEADER, η οποία προβαίνει στη σύνταξη πρακτικού σύμφωνα με την παράγραφο 2 ανωτέρω. Το πρακτικό αυτό λαμβάνει αύξοντα αριθμό και ημερομηνία έκδοσης και τηρείται στο αρχείο του δικαιούχου και της ΟΤΔ.

Παράλληλα, η Επιτροπή πιστοποίησης έργων LEADER σφραγίζει όλα τα ελεγχθέντα και παραδεκτά πρωτότυπα εγγράφων δικαιολογητικών με την ένδειξη: *"ελέγχθηκε και επιχορηγήθηκε από την ΟΤΔ LEADER ....."* και υπό τη διακριτική της ευχέρεια είτε αναπαράγει σε φωτοτυπίες όλα τα παραπάνω πρωτότυπα και φροντίζει για την επικύρωσή τους από δικηγόρο ή συμβολαιογράφο *"ως ακριβή αντίγραφα εκ του πρωτοτύπου"*, είτε αναπαράγει σε φωτοτυπίες τα ανωτέρω σφραγισμένα πρωτότυπα. Τα πρωτότυπα των δικαιολογητικών επιστρέφονται στο δικαιούχο, ενώ στα αρχεία της ΟΤΔ τηρούνται τα ανωτέρω αντίγραφα/φωτοτυπίες.

Στο πρακτικό διοικητικού ελέγχου δαπανών του τελευταίου αιτήματος πληρωμής θα πρέπει εκτός των άλλων να διαπιστώνεται ότι το έργο είναι λειτουργικό και αποδίδει το προγραμματισμένο αποτέλεσμα, βάσει του οποίου αξιολογήθηκε και εγκρίθηκε με την επιφύλαξη της παραγράφου 9 του Άρθρου 19 ανωτέρω.

10. Η πληρωμή δαπανών υπολογίζεται με βάση τις επιλέξιμες δαπάνες και το ποσοστό ενίσχυσης. Το υποβληθέν αίτημα πληρωμής δαπανών του δικαιούχου εξετάζεται και καθορίζονται τα ποσά που είναι επιλέξιμα για ενίσχυση. Εφόσον, μεταξύ του ποσού δημόσιας δαπάνης (x) που αιτείται ο δικαιούχος και του ποσού δημόσιας δαπάνης (y) που

κρίνεται επιλέξιμο να του καταβληθεί κατά την εξέταση του αιτήματος πληρωμής, υπάρχει διαφορά άνω του 3% του (y), τότε εφαρμόζεται μείωση στο ποσό (y). Το ποσό της μείωσης ισούται με τη διαφορά μεταξύ αιτούμενου και επιλέξιμου ποσού δημόσιας δαπάνης (x – y) και τελικά καταβάλλεται στο δικαιούχο ποσό (z) = y – (x-y).

Η παραπάνω μείωση δεν εφαρμόζεται εφόσον ο δικαιούχος μπορεί να αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για την προσθήκη του μη επιλέξιμου ποσού.

Επιπλέον, εφόσον διαπιστωθεί, κατά την εξέταση του αιτήματος πληρωμής δαπανών, ότι ο δικαιούχος έχει υποβάλει ψευδή στοιχεία, το έργο αποκλείεται από την ενίσχυση του ΕΓΤΑΑ. Αν έχουν καταβληθεί ποσά, αυτά ανακτώνται σύμφωνα με τη διαδικασία ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθεισών δαπανών. Επιπλέον, ο δικαιούχος αποκλείεται από την παροχή ενίσχυσης στο πλαίσιο του ίδιου μέτρου για το τρέχον και το επόμενο έτος του ΕΓΤΑΑ (Άρθρο 31, παρ. 2 του Καν. (ΕΚ) 1975/2006).

Στην περίπτωση που έχει δοθεί προκαταβολή, το ποσό της προκαταβολής αφαιρείται από την αναλογούσα δημόσια δαπάνη.

11. Μετά τη σύνταξη του Πρακτικού Διοικητικού Ελέγχου Προκαταβολής ή Δαπανών, η ΟΤΔ καταβάλλει χωρίς καθυστέρηση και χωρίς παρακράτηση ή οικονομική επιβάρυνση την αναλογούσα δημόσια δαπάνη στο δικαιούχο. Η τράπεζα συνεργασίας πιστώνει το λογαριασμό του δικαιούχου από τον ειδικό λογαριασμό που διατηρεί η ΟΤΔ για τα μέτρα 41 και 421, μετά από σχετική εντολή της ΟΤΔ.

Ο λογαριασμός του δικαιούχου δηλώνεται στη σύμβαση που έχει υπογράψει με την ΟΤΔ.

12. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο δικαιούχος μετά την είσπραξη του ποσού της επιχορήγησης υποχρεούται να εκδώσει αθεώρητο τιμολόγιο είσπραξης του συγκεκριμένου ποσού και να το διαβιβάσει άμεσα στην ΟΤΔ σύμφωνα με το άρθρο 12, παρ. 3 του ΠΔ 186/1992 – ΚΒΣ. Στην περίπτωση που ο δικαιούχος είναι ΟΤΑ ακολουθούνται οι προβλεπόμενες νόμιμες διαδικασίες πληρωμής με την προϋπόθεση ότι στην ΟΤΔ κατατίθενται όλα τα παραστατικά που αποδεικνύουν τη χρήση της επιχορήγησης για το συγκεκριμένο έργο του ΟΤΑ.

13. Στην περίπτωση που κατά την υλοποίηση του έργου απαιτηθεί τροποποίηση των εγκεκριμένων από τις αρμόδιες αρχές αδειών, εγκρίσεων και βεβαιώσεων που διέπουν τη νομιμότητα υλοποίησης, αναστέλλεται μέχρι την έκδοσή τους η καταβολή της αναλογούσας ενίσχυσης στο δικαιούχο.

14. Για το μέτρο 41 η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διενεργεί δειγματοληπτικό διοικητικό έλεγχο επί των διοικητικών ελέγχων των αιτημάτων πληρωμής των δικαιούχων που έχει πραγματοποιήσει η ΟΤΔ, σύμφωνα με τις διατάξεις του συστήματος εποπτείας το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 33 του Καν(ΕΚ) 1975/2006 και θα οριστεί με υπουργική απόφαση.

Άρθρο 21

Διοικητικοί έλεγχοι μέτρων 421 και 431

1. Για τα μέτρα 421 και 431 οι διοικητικοί έλεγχοι επί των αιτημάτων πληρωμής που αναφέρονται στο άρθρο 26 του Καν(ΕΚ) 1975/2006 πραγματοποιούνται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Τα αποτελέσματα του ελέγχου αποτυπώνονται σε Πρακτικό Διοικητικού Ελέγχου Δαπανών.

2. Για τα σχέδια συνεργασίας του μέτρου 421 υποβάλλονται ένα (1) έως πέντε (5) αιτήματα πληρωμής δαπανών, το τελευταίο εκ των οποίων αφορά δαπάνες τουλάχιστον 20% της

αναλογούσας ενίσχυσης και η έγκριση πληρωμής του ισοδυναμεί με αποπληρωμή και παραλαβή του σχεδίου. Μετά την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου κάθε αιτήματος πληρωμής πιστώνονται οι λογαριασμοί των δικαιούχων από τους ειδικούς λογαριασμούς που τηρούν οι συμμετέχουσες ΟΤΔ για τα μέτρα 41 & 421.

3. Ως προς το μέτρο 431 η ΟΤΔ πραγματοποιεί, πριν τη διεξαγωγή του διοικητικού ελέγχου της παραγράφου 1 ανωτέρω, τις πληρωμές των δαπανών του μέτρου από τον ειδικό λογαριασμό που τηρεί για το σκοπό αυτό σύμφωνα με το άρθρο 16 ανωτέρω. Η Επιτροπή πιστοποίησης έργων LEADER της ΟΤΔ συντάσσει σε μηνιαία βάση Βεβαίωση Υλοποίησης Δαπανών του Μέτρου 431, στην οποία αναφέρονται συγκεντρωτικά όλες οι εξοφληθείσες δαπάνες του μέτρου. Η Βεβαίωση αποστέλλεται στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ για κάθε μήνα αναφοράς εντός των 5 πρώτων εργάσιμων ημερών του επόμενου, μαζί με την κίνηση του ειδικού λογαριασμού για το μήνα αναφοράς.

4. Στην περίπτωση που κατά το διοικητικό έλεγχο των αιτημάτων πληρωμής που διενεργεί η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διαπιστωθεί μεταξύ του ποσού δημόσιας δαπάνης (x) που αιτείται η ΟΤΔ και του ποσού δημόσιας δαπάνης (y) που κρίνεται επιλέξιμο να της καταβληθεί, διαφορά άνω του 3% του (y), τότε εφαρμόζεται μείωση στο ποσό (y). Το ποσό της μείωσης ισούται με τη διαφορά μεταξύ αιτούμενου και επιλέξιμου ποσού δημόσιας δαπάνης (x – y) και τελικά καταβάλλεται στην ΟΤΔ ποσό (z) = y – (x-y).

Η παραπάνω μείωση δεν εφαρμόζεται εφόσον η ΟΤΔ μπορεί να αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για την προσθήκη του μη επιλέξιμου ποσού.

Άρθρο 22

Ενημέρωση δικαιούχων σχετικά με τη δημοσιοποίηση δεδομένων τους

1. Η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διατηρεί τη δυνατότητα δημοσιοποίησης δεδομένων των δικαιούχων όλων των μέτρων του τοπικού προγράμματος, σύμφωνα με το άρθρο 44^α του Καν. 1290/2005 και τον Καν. 259/2008. Τα εν λόγω δεδομένα ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από τις αρμόδιες εθνικές και κοινοτικές αρχές ελέγχου και διερεύνησης για τη διασφάλιση των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων.

2. Η ΟΤΔ στο πλαίσιο της πρόσκλησης του άρθρου 17 της παρούσας ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους υποψήφιους δικαιούχους σχετικά με τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 ανωτέρω. Σχετική αναφορά γίνεται και στο πλαίσιο της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχου.

Άρθρο 23

Πρόσβαση σε έγγραφα – Προϋποθέσεις

1. Κάθε ενδιαφερόμενος (υποψήφιος ή δικαιούχος) μπορεί, ύστερα από γραπτή αίτησή του προς την ΟΤΔ, να λαμβάνει γνώση των εγγράφων που τηρούνται στο αρχείο της ΟΤΔ και έχουν σχέση με τον ίδιο ή τους λοιπούς συνυποψήφιους/συνδικαιούχους (έγγραφα που έχουν υποβάλει οι ίδιοι στην ΟΤΔ ή έγγραφα της ΟΤΔ προς αυτούς).

2. Συγκεκριμένα η ΟΤΔ οφείλει να επιτρέπει την πρόσβαση στα σχετικά έγγραφα, εφόσον:

α) ο ενδιαφερόμενος αιτείται την πρόσβαση στα σχετικά έγγραφα με γραπτή αίτησή του, η οποία κοινοποιείται και στους τρίτους τους οποίους αφορά,

β) έχει ειδικό έννομο συμφέρον να λάβει γνώση των ως άνω εγγράφων,

γ) το έγγραφο δεν αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτων,

δ) δεν παραβιάσσεται απόρρητο, το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις και ιδίως από αυτές του Ν.2472/1997 για την προστασία από επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (π.χ. φυλετική ή εθνική προέλευση, υγεία, ποινικές διώξεις ή καταδίκες κ.λπ.),

ε) δεν παραβιάζονται δικαιώματα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας (π.χ. σε μελέτες κ.λπ.)

3. Η κατά τα ανωτέρω πρόσβαση μπορεί να εξασφαλίζεται, είτε με μελέτη των σχετικών εγγράφων στα γραφεία της ΟΤΔ, είτε με χορήγηση αντιγράφων, τα έξοδα της αναπαραγωγής και αποστολής των οποίων βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο.

4. Η προθεσμία για τη χορήγηση των ως άνω εγγράφων από την ΟΤΔ ή την αιτιολογημένη απόρριψη της σχετικής αίτησης του ενδιαφερόμενου είναι πέντε (5) εργάσιμες ημέρες από την υποβολή της γραπτής αίτησης.

Σε περίπτωση που η εν λόγω αίτηση κατατέθηκε για την παροχή εγγράφων προκειμένου ο αιτών να ασκήσει στη συνέχεια προβλεπόμενη ένσταση, η τυχόν προθεσμία άσκησης αυτής αρχίζει μετά την κατά τα ανωτέρω απάντηση της ΟΤΔ.

5. Τα ανωτέρω πρέπει να αναγράφονται στην προκήρυξη του άρθρου 17 καθώς και στη σύμβαση του άρθρου 18 της παρούσας.

Άρθρο 24

Επιτόπιοι και εκ των υστέρων έλεγχοι

1. Για όλα τα μέτρα του τοπικού προγράμματος η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ διενεργεί δειγματοληπτικούς επιτόπιους ελέγχους στις ΟΤΔ και στους δικαιούχους των έργων σύμφωνα με τα αναφερόμενα στα άρθρα 27 & 28 του (ΕΚ) 1975/2006 και το ΣΔΕ του ΠΑΑ. Οι έλεγχοι αυτοί πραγματοποιούνται, στο μέτρο του δυνατού, πριν από την πραγματοποίηση της τελευταίας πληρωμής του έργου. Οι ελεγχόμενες δαπάνες αντιστοιχούν σε ποσοστό τουλάχιστον 4% της δημόσιας δαπάνης που δηλώθηκε στην Επιτροπή ανά έτος και σε ποσοστό τουλάχιστον 5% της δημόσιας δαπάνης που δηλώθηκε για ολόκληρη την περίοδο προγραμματισμού.

2. Οι επιτόπιοι έλεγχοι πραγματοποιούνται προκειμένου να επαληθευθεί η ορθή υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του έργου, καθώς και η τήρηση κάθε αναληφθείσας υποχρέωσης και δέσμευσης της ΟΤΔ και του δικαιούχου. Ειδικότερα το περιεχόμενο των επιτόπιων ελέγχων καθορίζεται στο άρθρο 28 του Καν (ΕΚ) 1975/2006. Οι επιτόπιοι έλεγχοι καλύπτουν όλες τις αναλήψεις υποχρεώσεων και τις δεσμεύσεις του δικαιούχου που μπορούν να ελεγχθούν τη στιγμή της επίσκεψης.

3. Πλην εξαιρετικών περιπτώσεων που καταγράφονται και αιτιολογούνται δεόντως από τις εθνικές αρχές, οι επιτόπιοι έλεγχοι περιλαμβάνουν επίσκεψη στο χώρο του έργου ή, σε περίπτωση άυλης ενέργειας, στον αρμόδιο για την ενέργεια.

4. Η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ πραγματοποιεί εκ των υστέρων ελέγχους σε έργα καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και αντίστοιχου δικαιούχου. Οι έλεγχοι αυτοί πραγματοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 30 του (ΕΚ) 1975/2006 και το ΣΔΕ του ΠΑΑ. Κάθε ημερολογιακό έτος πραγματοποιούνται εκ των υστέρων έλεγχοι που καλύπτουν

τουλάχιστον το 1% των επιλέξιμων δαπανών των έργων, που είχαν τελική πληρωμή το αμέσως προηγούμενο έτος. Οι εκ των υστέρων έλεγχοι στηρίζονται σε ανάλυση των κινδύνων και των οικονομικών επιπτώσεων των διαφόρων έργων, υπομέτρων ή μέτρων. Οι ελεγκτές που πραγματοποιούν τους εκ των υστέρων ελέγχους δεν πρέπει να έχουν εμπλακεί σε ελέγχους πριν από τις πληρωμές για το ίδιο έργο.

5. Στις περιπτώσεις που απαιτείται, διενεργούνται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ συμπληρωματικοί και έκτακτοι έλεγχοι.

6. Εκτός των ανωτέρω ελέγχων, διενεργούνται στις ΟΤΔ και τους δικαιούχους των έργων έλεγχοι από την ΕΥΔ του ΠΑΑ, από τον Οργανισμό Πληρωμών (ΟΠΕΚΕΠΕ) και από τα εντεταλμένα κοινοτικά όργανα.

7. Στις περιπτώσεις που από τον έλεγχο των αρμόδιων εθνικών και κοινοτικών οργάνων διαπιστωθεί αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή ποσών ενισχύσεων, τα ποσά αυτά θα ανακτώνται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις και ενημερώνονται κατά περίπτωση ο ΟΠΕΚΕΠΕ, η ΕΥΔ του ΠΑΑ και η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ.

Άρθρο 25

Διεκπεραίωση καταγγελιών – αναφορών

1. Η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ στο πλαίσιο τήρησης της υποχρέωσής της που απορρέει από το άρθρο 4 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, απευθύνει στην ΟΤΔ ερώτημα-αίτημα για παροχή στοιχείων και απόψεων επί των υποβληθεισών σε αυτήν καταγγελιών, αναφορών, αιτήσεων πολιτών που σχετίζονται με την υλοποίηση τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER.

2. Η ΟΤΔ οφείλει να απαντά στην ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ πλήρως, με αποστολή όλων των σχετικών εγγράφων, επί όλων των αιτιάσεων της σχετικής καταγγελίας-αναφοράς εντός αποκλειστικής προθεσμίας **30 ημερών** από την παραλαβή του ως άνω ερωτήματος της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Η ως άνω απάντηση της ΟΤΔ δεν πρέπει να αποτελεί απλή διαβίβαση στοιχείων, αλλά πρέπει να περιέχει τις απόψεις της πλήρως και επαρκώς αιτιολογημένες επί όλων των ισχυρισμών – αιτιάσεων της καταγγελίας-αναφοράς του ενδιαφερομένου.

3. Με το ως άνω ερώτημα-αίτημα της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ προς την ΟΤΔ, αναστέλλεται υποχρεωτικά κάθε εκκρεμής διαδικασία (αξιολόγησης, διαγωνισμού, υπογραφής σύμβασης, πληρωμής κ.λπ.) που διενεργείται από την ΟΤΔ ή από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ και σχετίζεται με τη συγκεκριμένη καταγγελία. Οι εν λόγω διαδικασίες διενεργούνται και ολοκληρώνονται μετά το πόρισμα της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ και τη σχετική απάντηση στον πολίτη κι εφόσον δεν προκύψουν ουσιώδεις πλημμελίες της ΟΤΔ και η καταγγελία δεν κριθεί βάσιμη ή εφόσον, μετά τη διαπίστωση πλημμελειών, η ΟΤΔ συμμορφωθεί. Κατ' εξαίρεση η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ μπορεί, σε ειδικά αιτιολογημένες περιπτώσεις, να αποφασίσει τη μη αναστολή των σχετικών διαδικασιών. Στην περίπτωση αυτή η προθεσμία της παραγράφου (2) για την απάντηση της ΟΤΔ είναι **δέκα (10) ημέρες**.

4. Κατόπιν της απάντησης της ΟΤΔ και της συγκέντρωσης όλων των απαιτούμενων στοιχείων, η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, αφού τα εξετάσει, συντάσσει σχετικό πόρισμα σε σχέση με όσα αναφέρονται στην καταγγελία – αναφορά και το κοινοποιεί στον καταγγέλλοντα και στην ΟΤΔ. Σε περίπτωση που από την εξέταση της υπόθεσης

προκύψουν πλημμέλειες της ΟΤΔ, αυτή υποχρεούται να συμμορφωθεί μέσα σε προθεσμία **είκοσι (20) ημερών** με ταυτόχρονη έγγραφη ενημέρωση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης της ΟΤΔ, η σχετική καταγγελία-αναφορά θα αποτελέσει αντικείμενο ελέγχου από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, σύμφωνα με τα άρθρα 18.6, 20.14 και 24, με όλες τις νόμιμες συνέπειες.

5. Η κατά τα ανωτέρω δυνατότητα υποβολής καταγγελιών και η αντίστοιχη υποχρέωση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ προς εξέταση αυτών πρέπει να αναφέρονται ρητά στην προκήρυξη του άρθρου 17 καθώς και στη σύμβαση του άρθρου 18 της παρούσας.

Άρθρο 26

Επιβολή κυρώσεων στην ΟΤΔ κατά την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος

1. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του τοπικού προγράμματος θα επιβληθούν κυρώσεις στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Στην περίπτωση μη τήρησης των προθεσμιών και χρονικών ορίων που ορίζονται στο άρθρο 17 παρ.3, στο άρθρο 18, παρ. 13 και 16, στο άρθρο 20 παρ. 4, στο άρθρο 21 παρ. 3, στο άρθρο 23 παρ. 4 και στο άρθρο 25 παρ. 2, 3 και 4 της παρούσας, επιβάλλεται πρόστιμο ύψους εκατό (100) ΕΥΡΩ για κάθε ημέρα καθυστέρησης.
- Στην περίπτωση ουσιωδών πλημμελειών που θεραπεύονται μόνο με επανάληψη της διαδικασίας και οι οποίες οφείλονται σε υπαιτιότητα/συνυπαιτιότητα της ΟΤΔ, αναφορικά με τη διαδικασία προκήρυξης (όπως μη τήρηση των οδηγιών και υποδειγμάτων της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, μη ορθή δημοσίευση, δημοσίευση χωρίς την προηγούμενη έγκριση της ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ, σύνθεση επιτροπών αξιολόγησης και ενστάσεων που δεν πληροί τους όρους και προϋποθέσεις που τίθενται, μη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων για το δικαίωμα υποβολής ενστάσεων, μη τήρηση των προθεσμιών για την υποβολή ενδιαφέροντος από δυνητικούς δικαιούχους και υποβολής ενστάσεων από υποψήφιους), επιβάλλεται πρόστιμο ύψους 1% επί του προκηρυσσόμενου ποσού και μέχρι €10.000.
- Στην περίπτωση επιβολής δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος δικαιούχου του μέτρου 41 ως αποτέλεσμα ελέγχων της παραγράφου 1 του άρθρου 24 της παρούσας, επιβάλλεται πρόστιμο στην ΟΤΔ ύψους 10% επί του ποσού της δημοσιονομικής διόρθωσης. Η κύρωση αυτή δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που κοινοποιούνται στην Υπηρεσία προβλήματα και παρατυπίες, που διαπιστώνονται από την ΟΤΔ ύστερα από δικό της έλεγχο και αφορούν αποδεδειγμένα ενέργειες του δικαιούχου μετά την καταβολή της ενίσχυσης. Στις περιπτώσεις αυτές, η ΟΤΔ ενημερώνει εγγράφως την Υπηρεσία πριν την ημερομηνία διενέργειας του σχετικού ελέγχου της.
- Σε περίπτωση λήψης από την ΟΤΔ (όργανα της εταιρείας ή/και Επιτροπές ή/και μέλη αυτών ή/και στελέχη της εταιρείας) οποιασδήποτε φύσης ανταλλάγματος (αμοιβής κ.λπ.) από υποψήφιους ή τους δικαιούχους για την αξιολόγηση και επιλογή των προτάσεών τους ή για την καταβολή ενίσχυσης σε αυτούς, καταγγέλλεται η σύμβαση μεταξύ ΟΤΔ και Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και καταπίπτει η εγγυητική καλής εκτέλεσης του άρθρου 14 της παρούσας.

Σε περίπτωση που συντρέχουν περισσότερες της μίας εκ των ανωτέρω περιπτώσεων, τα πρόστιμα επιβάλλονται σωρευτικά στην ΟΤΔ για κάθε μία από αυτές.

2. Τα ανωτέρω διαπιστώνονται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 16, 17, 18, 20, 21, 24 και 25 της παρούσας. Εν συνεχεία, η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ καλεί την ΟΤΔ να διατυπώσει εντός αποκλειστικής προθεσμίας **πέντε (5) ημερών** εγγράφως τις απόψεις και τυχόν αντιρρήσεις της.

3. Στην περίπτωση που η ΟΤΔ δεν υποβάλει στην ως άνω προθεσμία τις σχετικές απόψεις της ή οι αιτιάσεις της ΟΤΔ δεν κριθούν βάσιμες, η ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ προβαίνει σε τροποποίηση του τοπικού προγράμματος, στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιείται μείωση των εγκεκριμένων πιστώσεων του μέτρου 431, ανάλογα με τα επιβληθέντα πρόστιμα κατά τα ανωτέρω. Οι σχετικές πιστώσεις που αφαιρούνται από το μέτρο 431 δύναται να μεταφερθούν σε άλλα μέτρα και δράσεις του τοπικού προγράμματος μετά από σχετικό αίτημα της ΟΤΔ. Σε περίπτωση μη ύπαρξης επαρκούς ύψους διαθέσιμων πιστώσεων στο πλαίσιο του μέτρου 431, πραγματοποιείται μερική κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης του άρθρου 14 της παρούσας.

4. Εκτός των ανωτέρω, σε τακτά χρονικά διαστήματα, που κατ' ελάχιστον ανέρχονται σε ένα έτος, επανεξετάζεται από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ το ποσό δημόσιας δαπάνης του μέτρου 431 του τοπικού προγράμματος, το οποίο δύναται να μειωθεί στην περίπτωση διαπίστωσης αδικαιολόγητων καθυστερήσεων στην πορεία υλοποίησής του και στην απορρόφηση των πιστώσεων και μη συμμόρφωσης της ΟΤΔ σε σχετικές συστάσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους από την ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ προς την ΟΤΔ.

Άρθρο 27

Καταλογισμός ευθυνών

Οποιαδήποτε απώλεια, ζημία ή βλάβη υφίσταται η ΟΤΔ, το προσωπικό της ή οι εκπρόσωποί της ή προκαλείται από αυτήν σε τρίτους κατά την εφαρμογή της σύμβασης που υπογράφεται μεταξύ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και της ΟΤΔ για την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ, βαρύνει αποκλειστικά την ΟΤΔ.

Άρθρο 28

Εξασφάλιση Δημόσιας Δαπάνης

Η δαπάνη που προκαλείται από την παρούσα ανέρχεται σε €295.266.850, ποσό που αντιστοιχεί στη Δημόσια Δαπάνη του Άξονα 4 του ΠΑΑ, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.

Το ποσό αυτό, όπως ισχύει κάθε φορά, εγγράφεται στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων με έναν κωδικό αριθμό για το σύνολο των πιστώσεων του Άξονα 4.

Άρθρο 29**Τελικές διατάξεις**

Εξουσιοδοτείται ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων με αποφάσεις του να καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
& ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ**

**Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
& ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

Σ. ΑΡΝΑΟΥΤΑΚΗΣ

Κ. ΜΠΑΤΖΕΛΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ**I. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ**

1. Γραφείο κας Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού, κ. Στ. Αρναουτάκη
3. Εθνική Αρχή Συντονισμού - ΕΥ Συντονισμού της εφαρμογής Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

II. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ

1. Γραφείο κας Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Γραφεία κ.κ. Γεν. Γραμματέων
4. Γραφείο κ. Ειδικού Γραμματέα
5. ΕΥΔ Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2013»
6. Ειδική Υπηρεσία Συγχρηματοδοτούμενων Μέτρων & Πράξεων Αγροτικής Ανάπτυξης
7. Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Εφαρμογής Οριζόντιων Πολιτικών Αγροτικής Ανάπτυξης
8. ΕΥΔ Ε.Π «Αλιεία 2007 - 2013»
9. ΟΠΕΚΕΠΕ – Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης & Αλιείας
10. Δ/ση Προγραμματισμού & Γ.Δ.
11. ΕΥΔ LEADER του ΠΑΑ - Όλες τις Μονάδες

III. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

DG AGRI / E.I.2

IV. ΟΜΑΔΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ – Έδρες τους

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εντάσεις ενίσχυσης έως 31/12/2010

Μέτρα / Υπομέτρα / Δράσεις	Περιοχές εφαρμογής	Συνολικό Κόστος	Δημόσια Δαπάνη	Κοινοτική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Εθνική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Ιδιωτική Συμμετοχή
L123α, L123β (προϋπολογισμού ≤ 200.000, καθεστώς de minimis)	περιφέρειες σύγκλισης	100	50	80	20	50
	Στερεά Ελλάδα	100	40	55	45	60
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	65	85	15	35
L123β (προϋπολογισμού >200.000), L311, L312, L313 (δράσεις 5 έως 9)	A.Μ.Θ.(*), Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα	100	60	80	20	40
	Θεσσαλία(*), Ιόνια Νησιά, Κρήτη	100	50	80	20	50
	Πελοπόννησος	100	60	80	20	40
	B. Αιγαίο	100	60	85	15	40
	Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική	100	50	80	20	50
	Βοιωτία, Φθιώτιδα, Εύβοια	100	50	55	45	50
	Νότιο Αιγαίο	100	50	85	15	50
	Φωκίδα, Ευρυτανία	100	50	55	45	50
L313 (δράσεις 1 έως 3), L321 (δράσεις 1 & 2), L322 (δράσεις 1 & 2), L323 (δράσεις 1, 2α, 3 & 4)	περιφέρειες σύγκλισης	100	100	80	20	0
	Στερεά Ελλάδα	100	100	55	45	0
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	100	85	15	0
L313 – 4	περιφέρειες σύγκλισης	100	70	80	20	30
	Στερεά Ελλάδα	100	70	55	45	30
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	70	85	15	30
L321 – 3	περιφέρειες σύγκλισης	100	75	80	20	25
	Στερεά Ελλάδα	100	75	55	45	25
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	75	85	15	25
L322 – 3	περιφέρειες σύγκλισης	100	60	80	20	40
	Στερεά Ελλάδα	100	60	55	45	40

Μέτρα / Υπομέτρα / Δράσεις	Περιοχές εφαρμογής	Συνολικό Κόστος	Δημόσια Δαπάνη	Κοινοτική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Εθνική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Ιδιωτική Συμμετοχή
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	60	85	15	40
L323 – 2β	περιφέρειες σύγκλισης	100	75	80	20	25
	Στερεά Ελλάδα	100	75	55	45	25
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	75	85	15	25
421 – 431	περιφέρειες σύγκλισης	100	100	80	20	0
	Στερεά Ελλάδα	100	100	55	45	0
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	100	85	15	0

(*) Για τα νησιά των περιφερειών ΑΜΘ και Θεσσαλίας η κατανομή Κοινοτική και Εθνικής συμμετοχής επί της Δημόσιας Δαπάνης διαμορφώνεται σε ποσοστό 85% και 15% αντίστοιχα

Εντάσεις ενίσχυσης από 1/1/2011 έως 31/12/2013

Μέτρα / Υπομέτρα / Δράσεις	Περιοχές εφαρμογής	Συνολικό Κόστος	Δημόσια Δαπάνη	Κοινοτική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Εθνική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Ιδιωτική Συμμετοχή
L123α, L123β (προϋπολογισμού ≤ 200.000, καθεστώς de minimis)	περιφέρειες σύγκλισης	100	50	80	20	50
	Στερεά Ελλάδα	100	40	55	45	60
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	65	85	15	35
L123β (προϋπολογισμού >200.000), L311, L312, L313 (δράσεις 5 έως 9)	A.M.Θ. (*), Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα	100	60	80	20	40
	Θεσσαλία (*), Ιόνια Νησιά, Κρήτη	100	50	80	20	50
	Πελοπόννησος	100	50	80	20	50
	B. Αιγαίο	100	50	85	15	50
	Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική (**)	100	40	80	20	60
	Βοιωτία, Φθιώτιδα, Εύβοια	100	35	55	45	65
	Νότιο Αιγαίο	100	35	85	15	65
	Φωκίδα, Ευρυτανία	100	40	55	45	60
L313 (δράσεις 1 έως 3), L321 (δράσεις 1 & 2), L322 (δράσεις 1 & 2), L323 (δράσεις 1, 2α, 3 & 4)	περιφέρειες σύγκλισης	100	100	80	20	0
	Στερεά Ελλάδα	100	100	55	45	0
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	100	85	15	0
L313 – 4	περιφέρειες σύγκλισης	100	70	80	20	30
	Στερεά Ελλάδα	100	70	55	45	30
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	70	85	15	30
L321 – 3	περιφέρειες σύγκλισης	100	75	80	20	25
	Στερεά Ελλάδα	100	75	55	45	25
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	75	85	15	25
L322 – 3	περιφέρειες σύγκλισης	100	60	80	20	40
	Στερεά Ελλάδα	100	60	55	45	40
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	60	85	15	40
L323 – 2β	περιφέρειες σύγκλισης	100	75	80	20	25

Μέτρα / Υπομέτρα / Δράσεις	Περιοχές εφαρμογής	Συνολικό Κόστος	Δημόσια Δαπάνη	Κοινοτική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Εθνική Συμμετοχή (ποσοστό επί Δ/Δ)	Ιδιωτική Συμμετοχή
	Στερεά Ελλάδα	100	75	55	45	25
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	75	85	15	25
421 – 431	περιφέρειες σύγκλισης	100	100	80	20	0
	Στερεά Ελλάδα	100	100	55	45	0
	Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, λοιπά νησιά Αιγαίου < 100.000 κατοίκων	100	100	85	15	0

(*) Για τα νησιά των περιφερειών ΑΜΘ και Θεσσαλίας η κατανομή Κοινοτική και Εθνικής συμμετοχής επί της Δημόσιας Δαπάνης διαμορφώνεται σε ποσοστό 85% και 15% αντίστοιχα

(**) Μια ή περισσότερες από τις εν λόγω περιφέρειες θα παραμείνουν επιλέξιμες βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) και το ανώτατο όριο για την περίοδο 1/1/2011 έως 31/12/2013 θα αυξηθεί σε 50% εάν η επανεξέταση που θα πραγματοποιηθεί το 2010 δείξει ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ τους έχει μειωθεί κάτω από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ-25

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – Επιλέξιμες δαπάνες

Ομάδα Υπομέτρων 411

Υπομέτρο L123 "Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων"

Δράση L123α "Αύξηση της αξίας των γεωργικών προϊόντων"

α) Επιλέξιμες δαπάνες:

1. διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου.
2. κατασκευή ή βελτίωση ακινήτων.
3. προμήθεια και εγκατάσταση νέου μηχανολογικού εξοπλισμού συμπεριλαμβανομένου και του λογισμικού πληροφορικής και του εξοπλισμού των εργαστηρίων στο βαθμό που εξυπηρετεί τη λειτουργία της μονάδας.
4. εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού όχι ως μεμονωμένη δράση αλλά ως τμήμα της συνολικής επένδυσης.
5. αγορά καινούργιων οχημάτων – ισοθερμικών βυτίων, αναγκαίων για τη μεταφορά του γάλακτος προς το χώρο τυποποίησης – μεταποίησης, καθώς και αγορά καινούργιων οχημάτων ψυγείων μόνο για τα νησιά του Αιγαίου.
6. γενικά έξοδα, όπως αμοιβές μηχανικών και συμβούλων, λοιπές δαπάνες έκδοσης άδειας δόμησης, δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας, δαπάνες για τη δημιουργία αναγνωρίσιμου σήματος (ετικέτας) του προϊόντος, απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, έρευνα αγοράς για τη διαμόρφωση της εικόνας του προϊόντος (συσκευασία, επισήμανση) και άδειες πέραν των παραπάνω δαπανών και μέχρι ορίου 10% του συνόλου του προϋπολογισμού.
7. δαπάνες για την κάλυψη του κόστους μελέτης-εγκατάστασης συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και ποιοτικών σημάτων (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για την εκπαίδευση του προσωπικού), καθώς επίσης και δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους σε αναγνωρισμένους, από τα αρμόδια εθνικά όργανα, οργανισμούς πιστοποίησης για την αρχική πιστοποίηση των συστημάτων αυτών.
8. αγορά fax, τηλεφωνικών εγκαταστάσεων, επίπλων γραφείου και εξοπλισμού για σύνδεση με ευρυζωνικές υποδομές διαδικτύου, δικτύων ενδοεπικοινωνίας και ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων ασφαλείας των εγκαταστάσεων.
9. κατασκευή κατοικίας φύλαξης των εγκαταστάσεων μέχρι του ποσού των €50.000.

β) Μη επιλέξιμες δαπάνες:

1. Αγορά οικοπέδου.
2. Αγορά ή απόκτηση κτιριακών εγκαταστάσεων, ανεξάρτητα αν πρόκειται για παλιές ή καινούργιες και την πιθανή προηγούμενη χρήση τους.

3. Προσωρινά έργα μη αμέσως συνδεόμενα με την εκτέλεση της πράξης (π.χ. προσωρινό υπόστεγο για τη φύλαξη υλικών, κ.λπ.).
4. Συμβολαιογραφικά έξοδα και πάσης φύσεως φόροι και δημοσιονομικές επιβαρύνσεις του δικαιούχου της επένδυσης.
5. Εξοπλισμό αναψυχής (τηλεοράσεις, video, κ.λπ.).
6. Αγορά οχημάτων εν γένει εκτός των ειδικών και αναγκαίων όπως αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.
7. Λοιπός εξοπλισμός γραφείων (αριθμομηχανές, φωτοτυπικά, έπιπλα κ.λπ.) εκτός των αναφερομένων στο σημείο 8 της παραγράφου (α) ανωτέρω.
8. Αγορά υλικών αποσβέσιμων σε διάρκεια μικρότερη του έτους.
9. Μη φυσικές επενδύσεις συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών επιβαρύνσεων κάθε είδους σε βάρος των δικαιούχων.
10. Εκπαίδευση προσωπικού εκτός των αναφερομένων στο σημείο 7 της παραγράφου (α) ανωτέρω.
11. Διευκρινίζεται ότι η άδεια ανέγερσης των κτιρίων, οι αμοιβές των μηχανικών και αρχιτεκτόνων για τις μελέτες, καθώς και οι εδαφοτεχνικές μελέτες είναι επιλέξιμες και δύνανται να ενισχύονται, ενώ η ασφάλιση του μηχανολογικού εξοπλισμού δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη.
12. Αποζημιώσεις που πληρώνονται από τους δικαιούχους σε τρίτους για απαλλοτριώσεις, εκκρεμότητες κ.λπ.
13. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 71, παρ. 3(α) του Καν(ΕΚ) 1698/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
14. Έργα συντήρησης κτιριακών εγκαταστάσεων και μηχανολογικού εξοπλισμού.
15. Αγορά μεταχειρισμένων μηχανημάτων και εξοπλισμού.
16. Εργασίες πράσινου (δενδροφυτεύσεις, γκαζόν, κ.λπ.) καθώς και έργα διακόσμησης.
17. Έργα οδοποιίας εκτός των ορίων του οικοπέδου εγκατάστασης της μονάδας πέραν των απολύτως αναγκαίων για την εξυπηρέτηση της μονάδας.
18. Αμοιβές προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων της κοινωνικής ασφάλισης, πληρωτέες από το δικαιούχο στο προσωπικό του, εκτός αν αυτό προσλαμβάνεται ειδικά για να εργαστεί αποκλειστικά για την υλοποίηση της επένδυσης και να απολυθεί με την ολοκλήρωσή της.
19. Γενικά έξοδα άνω του 10% επί του συνόλου των επιλέξιμων δαπανών.
20. Δαπάνες που αφορούν την αύξηση της δυναμικότητας σε τομείς όπου υπάρχει περιορισμός στην παραγωγή από τις ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων.
21. Δαπάνες που αφορούν την απλή αντικατάσταση.
22. Δαπάνες για τον καθαρισμό της αρχικής θέσης σε περιπτώσεις μετεγκατάστασης και κόστος αποξήλωσης και μεταφοράς του παλαιού εξοπλισμού ή μέρος αυτού στη νέα θέση.

Δράση L123β "Αύξηση της αξίας των δασοκομικών προϊόντων"**α) Επιλέξιμες δαπάνες:**

1. Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου. Σ' αυτήν δεν συμπεριλαμβάνονται οι εργασίες πρασίνου (δενδροφυτεύσεις, γκαζόν, κλπ.) καθώς και τα έργα διακόσμησης
2. Κατασκευή ή βελτίωση ακινήτων.
3. Προμήθεια και εγκατάσταση νέου μηχανολογικού εξοπλισμού, τεχνολογικού εξοπλισμού και λογισμικών.
4. Εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού μόνο σε νέες μονάδες.
5. Αγορά ειδικού τύπου οχημάτων (φορτωτές, πλατφόρμες) αναγκαίων για τη μεταφορά του βασικού πρωτογενούς προϊόντος προς το χώρο τυποποίησης – μεταποίησης.
6. Αγορά λοιπού εξοπλισμού απαραίτητου για τη λειτουργία του έργου.
7. Γενικά έξοδα, όπως αμοιβές μηχανικών για τις μελέτες, συμβούλων, δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας και άδειες ανέγερσης κτιρίων πέραν των παραπάνω δαπανών και μέχρι ορίου 12% του συνόλου.
8. Δαπάνες για την κάλυψη του κόστους μελέτης-εγκατάστασης συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και ποιοτικών σημάτων (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για την εκπαίδευση του προσωπικού), καθώς επίσης και δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους σε αναγνωρισμένους, από τα αρμόδια εθνικά όργανα, οργανισμούς πιστοποίησης για την αρχική πιστοποίηση των συστημάτων αυτών.
9. Αγορά Ηλεκτρονικών υπολογιστών (software και hardware) και σχετικού εξοπλισμού για σύνδεση με ευρυζωνικές υποδομές διαδικτύου.

β) Μη επιλέξιμες δαπάνες:

1. Επενδύσεις που αφορούν λιανικό εμπόριο.
2. Επενδύσεις για τη δημιουργία μεταποιητικών μονάδων, οι οποίες δεν επεξεργάζονται και την εθνική παραγωγή.
3. Αγορά οικοπέδου.
4. Αγορά ή απόκτηση κτιριακών εγκαταστάσεων, ανεξάρτητα αν πρόκειται για παλιές ή καινούργιες, ανεξάρτητα της προηγούμενης χρήσης τους.
5. Συμβολαιογραφικά έξοδα, πάσης φύσεως φόροι και δημοσιονομικές επιβαρύνσεις του δικαιούχου.
6. Εξοπλισμός αναψυχής (τηλεοράσεις, video, κ.λπ.).
7. Αγορά οχημάτων εν γένει, εκτός των ειδικών και αναγκαίων, όπως αναφέρονται στις επιλέξιμες δαπάνες.
8. Λοιπός εξοπλισμός γραφείων (γραφομηχανές, αριθμομηχανές, φωτοτυπικά, έπιπλα κ.λπ.), εκτός των αναφερομένων στις επιλέξιμες δαπάνες.

9. Αγορά υλικών αποσβέσιμων σε διάρκεια μικρότερη του έτους για τις επενδύσεις προϋπολογισμού άνω των €10.000.
10. Δαπάνες που αφορούν κάθε είδους δημοσιονομική επιβάρυνση σε βάρος των δικαιούχων.
11. Αποζημιώσεις, που πληρώνονται από τους δικαιούχους σε τρίτους, για απαλλοτριώσεις, εκκρεμότητες κ.λπ.
12. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 71, παρ. 3(α) του Καν(ΕΚ) 1698/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
13. Έργα οδοποιίας εκτός των ορίων του οικοπέδου εγκατάστασης της μονάδας, πέραν των απολύτως αναγκαίων οδικής σύνδεσης για την εξυπηρέτηση της μονάδας με το ήδη υπάρχον οδικό δίκτυο, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 500 m.
14. Αμοιβές προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων της κοινωνικής ασφάλισης, πληρωτέες από το δικαιούχο στο προσωπικό του, εκτός αν αυτό προσλαμβάνεται ειδικά για να εργαστεί αποκλειστικά για την υλοποίηση της επένδυσης και να απολυθεί με την ολοκλήρωσή της.

Ομάδα Υπομέτρων 413

α) Επιλέξιμες δαπάνες:

Υπομέτρο L312: "Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων" και αντίστοιχες δράσεις του υπομέτρου L311

1. Δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως δαπάνες οικοδομικών εργασιών, υδραυλικών εργασιών, ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών, θέρμανσης κ.λπ.
2. Δαπάνες διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις λειτουργίας της επιχείρησης, όπως ισοπεδώσεις, διαμορφώσεις, συνδέσεις με δίκτυα κοινής ωφέλειας, περιφράξεις, φωτισμός, φυτεύσεις, κ.λπ.
3. Δαπάνες αγοράς καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού, περιλαμβανομένου του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, μέχρι την αγοραστική του αξία. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες μεταφοράς και εγκατάστασης.
4. Δαπάνες αγοράς λοιπού εξοπλισμού απαραίτητου για τη λειτουργία της επιχείρησης.
5. Γενικές δαπάνες συνδεδεμένες με τα ανωτέρω όπως, αμοιβές μηχανικών και συμβούλων, δαπάνες έκδοσης των απαραίτητων αδειών, όπως οικοδομική άδεια, δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας και οικονομοτεχνικές μελέτες για την εγκατάσταση ΑΠΕ κ.λπ. Οι ανωτέρω δαπάνες δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 12% του συνολικού κόστους της επένδυσης.
6. Δαπάνες προβολής και προώθησης, όπως η έκδοση διαφημιστικών φυλλαδίων, η αξιοποίηση του διαδικτύου και σε ποσοστό μέχρι 5% του συνολικού κόστους.
7. Δαπάνες αγοράς ειδικών επαγγελματικών μέσων μεταφοράς προϊόντων και πρώτων υλών εντός της επιχείρησης (π.χ. ανυψωτικά μηχανήματα κ.λπ.), στην περίπτωση που η χρήση τους είναι πλήρως αιτιολογημένη από το είδος της επένδυσης.
8. Δαπάνες για την κάλυψη του κόστους μελέτης-εγκατάστασης συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και ποιοτικών σημάτων, καθώς επίσης και δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους σε αναγνωρισμένους, από τα αρμόδια εθνικά όργανα, οργανισμούς πιστοποίησης για την αρχική πιστοποίηση των συστημάτων αυτών και σε ποσοστό μέχρι 3% του συνολικού κόστους.

Δράση L312-5: "Δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων όλων των κλάδων της τοπικής οικονομίας"

1. Ενέργειες ενημέρωσης, εμπύχωσης, υποστήριξης επιχειρήσεων – μελών
2. Κτιριακές εγκαταστάσεις, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου, ηλεκτρομηχανολογικός και λοιπός απαραίτητος εξοπλισμός για την εγκατάσταση και λειτουργία του νομικού προσώπου.
3. Δημιουργία κοινών εργαστηρίων ποιοτικού ελέγχου των προϊόντων ή των πρώτων υλών, εξοπλισμός εξασφάλισης ποιότητας (π.χ. παγολεκάνες), συστήματα διανομής, αυτοκίνητα μεταφοράς α΄ ύλης κ.λπ.
4. Εκπόνηση μελέτης έρευνας της αγοράς, μελέτης μάρκετινγκ για προώθηση των προϊόντων των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων και μέχρι ποσοστού 5% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου.

5. Δαπάνες προβολής και προώθησης, όπως η έκδοση διαφημιστικών φυλλαδίων, αξιοποίηση του διαδικτύου, συμμετοχή σε εκθέσεις κ.λπ. του δικτύου και των μελών του.
6. Διοργάνωση διαγωνισμών και βράβευση καλών πρακτικών και πρωτότυπων εφαρμογών.

Υπομέτρο L313 "Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων"

Δράση L313-1: *"Ίδρυση και εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία – περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης)"*

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων και διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου.
3. Δαπάνες αγοράς καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού, καθώς και δαπάνες δημιουργίας βάσεων δεδομένων.

Δράση L313-2: *"Σήμανση αξιοθέατων και μνημείων"*

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κατασκευής και τοποθέτησης.

Δράση L313-3: *"Ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου"*

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες διαμόρφωσης διαδρομών.
3. Δαπάνες προμήθειας και εγκατάστασης σχετικού εξοπλισμού (πινακίδες σήμανσης, κατεύθυνσης, φωτισμός κ.λπ.).

Δράση L313-4: *"Προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών"*

1. Σχεδιασμός και παραγωγή πληροφοριακού και διαφημιστικού υλικού, καθώς και δημιουργία ντοκιμαντέρ.
2. Διαφημιστικές καταχωρήσεις σε έντυπα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και σε τουριστικούς οδηγούς.
3. Αξιοποίηση του διαδικτύου.
4. Συμμετοχή σε αναγνωρισμένες θεματικές τουριστικές εκθέσεις στην Ελλάδα ή άλλα σε κράτη μέλη της Ε.Ε, όπως επίσης και σε ημερίδες-εκδηλώσεις κ.λπ. στην Ελλάδα και με ποσοστό μέχρι 20% του συνολικού κόστους της πρότασης.
5. Διεξαγωγή ημερίδων – εκδηλώσεων ενημέρωσης και προβολής.
6. Οργάνωση συνεντεύξεων Τύπου.
7. Δαπάνες μετακίνησης και διαμονής δημοσιογράφων γενικού και ειδικού Τύπου.

Δράσεις L313-5 έως L313-9 και αντίστοιχες δράσεις του υπομέτρου L311

1. Δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως δαπάνες οικοδομικών, υδραυλικών και ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών, θέρμανσης κ.λπ.

2. Δαπάνες διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις λειτουργίας της επιχείρησης, όπως ισοπεδώσεις, διαμορφώσεις, συνδέσεις με δίκτυα κοινής ωφέλειας, περιφράξεις, φωτισμός, φυτεύσεις, κ.λπ.
3. Δαπάνες αγοράς καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού, περιλαμβανομένου του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, μέχρι την αγοραστική του αξία. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες μεταφοράς και εγκατάστασης.
4. Δαπάνες αγοράς λοιπού εξοπλισμού απαραίτητου για τη λειτουργία της επιχείρησης συμπεριλαμβανομένης της αγοράς παραδοσιακών ξύλινων σκαφών, λοιπών σκαφών μόνο για τις περιπτώσεις επιχειρήσεων καταδυτικού τουρισμού, καθώς και δαπάνες για την αγορά αλόγων για δραστηριότητες περιήγησης.
5. Δαπάνες αγοράς οχημάτων για τις επιχειρήσεις εναλλακτικού τουρισμού με σκοπό τη μεταφορά ειδικού εξοπλισμού και εφόσον τεκμηριώνεται πλήρως η αναγκαιότητά τους.
6. Γενικές δαπάνες συνδεδεμένες με τα ανωτέρω όπως, αμοιβές μηχανικών και συμβούλων, δαπάνες έκδοσης των απαραίτητων αδειών, όπως οικοδομική άδεια, δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας και οικονομοτεχνικές μελέτες για την εγκατάσταση ΑΠΕ κ.λπ. Οι ανωτέρω δαπάνες δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 12% του συνολικού κόστους της επένδυσης.
7. Δαπάνες προβολής και προώθησης, όπως η έκδοση διαφημιστικών φυλλαδίων, η αξιοποίηση του διαδικτύου και με ποσοστό μέχρι 5% του συνολικού κόστους.
8. Δαπάνες για την κάλυψη του κόστους μελέτης-εγκατάστασης συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και ποιοτικών σημάτων, καθώς επίσης και δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους σε αναγνωρισμένους οργανισμούς πιστοποίησης για την αρχική πιστοποίηση των συστημάτων αυτών και σε ποσοστό μέχρι 3% του συνολικού κόστους.

Δράση L311-3: "Ίδρυση – επέκταση – εκσυγχρονισμός επισκέψιμων αγροκτημάτων":

Εκτός των ανωτέρω επιλέξιμες δαπάνες είναι οι ακόλουθες:

1. Εγκαταστάσεις που σχετίζονται με την καθετοποίηση της παραγωγής του αγροκτήματος. Στην περίπτωση που η καθετοποίηση αφορά μεταποίηση προϊόντων του παραρτήματος Ι της Συνθήκης, ισχύουν τα αναφερόμενα στο υπομέτρο 123 και σε ποσοστό μέχρι 30% του συνολικού κόστους.
2. Δημιουργία χώρου προβολής των προϊόντων του αγροκτήματος.
3. Δημιουργία μουσειακού χώρου για έκθεση μηχανημάτων, εργαλείων και τεχνικών με στόχο την ανάδειξη της αγροτικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης κατ' εξαίρεση της αγοράς παλαιού εξοπλισμού για την εξυπηρέτηση του συγκεκριμένου στόχου.

Υπομέτρο L321: "Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό"

Δράση L321-1: "Έργα υποδομής μικρής κλίμακας (μικρά εγγειοβελτιωτικά έργα, έργα διαχείρισης υδατικών πόρων, μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις)"

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κατασκευής.
3. Δαπάνες προμήθειας και εγκατάστασης σχετικού εξοπλισμού.

Δράση L321-2: *"Χώροι άσκησης πολιτιστικών, αθλητικών, εκπαιδευτικών, περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων, καθώς και δραστηριοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, όπως κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, δημοτικές βιβλιοθήκες, ωδεία κ.λπ."*

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κατασκευής κτιριακών εγκαταστάσεων.
3. Δαπάνες διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις λειτουργίας του έργου, όπως ισοπεδώσεις, διαμορφώσεις, συνδέσεις με δίκτυα κοινής ωφέλειας, περιφράξεις, φωτισμός, φυτεύσεις, κ.λπ.
4. Δαπάνες αγοράς καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού, περιλαμβανομένου του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών.
5. Δαπάνες αγοράς λοιπού εξοπλισμού.
6. Αγορά ειδικών επαγγελματικών οχημάτων στην περίπτωση που η χρήση τους είναι πλήρως αιτιολογημένη από το είδος του έργου.

Δράση L321-3: *"Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών"*

1. Δαπάνες σχεδιασμού, παραγωγής και διακίνησης υλικού δημοσιοποίησης και προβολής των εκδηλώσεων (φυλλάδια, αφίσες κ.α.).
2. Έξοδα δημιουργίας και καταχώρησης διαφημίσεων για την εκδήλωση σε έντυπα και ηλεκτρονικά ΜΜΕ.
3. Έξοδα μίσθωσης χώρων και εξοπλισμού για την οργάνωση των εκδηλώσεων.
4. Δαπάνες διαμόρφωσης των χώρων αυτών (κινητά χωρίσματα, προθήκες, φωτισμοί, περίπτερα προβολής και πληροφόρησης κ.λπ.).
5. Αγορά εξοπλισμού και οπτικοακουστικών μέσων για τις ανάγκες των εκδηλώσεων (video, οθόνες προβολής, μηχανήματα ήχου κ.λπ.).
6. Παραγωγή εκθεσιακού υλικού (μακέτες, φωτογραφίες κ.λπ.).
7. Έρευνα / Καταγραφή πολιτιστικών, λαογραφικών και ιστορικών στοιχείων κληρονομιάς με στόχο τη διατήρηση και ανάδειξή τους.
8. Έξοδα για τη συμμετοχή παραδοσιακών μουσικών, χορευτικών και θεατρικών συγκροτημάτων ή την οργάνωση πολιτιστικών δρώμενων (θέατρο, χορός, φωτογραφία κ.α.), εφόσον εντάσσονται στο πρόγραμμα των εκδηλώσεων, με την προϋπόθεση ότι το κόστος των δαπανών αυτών δεν θα υπερβαίνει το 20% του συνολικού κόστους της εκδήλωσης.
9. Δαπάνες για την κατασκευή – αγορά παραδοσιακών στολών και για την κατασκευή – αγορά παραδοσιακών μουσικών οργάνων για τις ανάγκες των εκδηλώσεων αυτών.
10. Δαπάνες για μικρής κλίμακας υποδομή ως προς την προμήθεια εξοπλισμού γραφείου (Η/Υ, fax, έπιπλα γραφείου – βιβλιοθήκες) μόνο από συλλογικούς φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και με την προϋπόθεση ότι ο φορέας έχει την έδρα του (με βάση το καταστατικό του) στην περιοχή παρέμβασης του υπομέτρου και σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 10% του συνολικού κόστους της εκδήλωσης.

Υπομέτρο 322 "Ανακαίνιση και ανάπτυξη των χωριών"**Δράση L322-1: "Βελτίωση και ανάπτυξη κοινόχρηστων χώρων"**

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κατασκευής.
3. Δαπάνες προμήθειας και εγκατάστασης σχετικού εξοπλισμού.

Δράση L322-2: "Αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση"

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως δαπάνες οικοδομικών εργασιών, υδραυλικών εργασιών και ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών, θέρμανσης κ.λπ.
3. Δαπάνες διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις λειτουργίας του έργου, όπως ισοπεδώσεις, διαμορφώσεις, συνδέσεις με δίκτυα κοινής ωφέλειας, περιφράξεις, φωτισμός, φυτεύσεις, κ.λπ.
4. Δαπάνες αγοράς καινούργιου μηχανολογικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, περιλαμβανομένου του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες μεταφοράς και εγκατάστασης.
5. Δαπάνες αγοράς λοιπού εξοπλισμού απαραίτητου για τη λειτουργία του έργου.

Δράση L322-3: "Αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας"

1. Δαπάνες για μελέτες. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται το σύνολο των δαπανών για την εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών για την ολοκληρωμένη αποκατάσταση και ανάδειξη των κτισμάτων και λοιπών αρχιτεκτονικών στοιχείων. Ενδεικτικά αναφέρονται μελέτες αποτύπωσης, αρχιτεκτονικές, στατικές, ηλεκτρομηχανολογικές, διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου, μελέτες φωτισμού κ.λπ. Στην κατηγορία των μελετών εντάσσονται επίσης ειδικές μελέτες οι οποίες απαιτούνται λόγω της ιδιομορφίας του έργου αποκατάστασης – προστασίας όπως εδαφοτεχνικές μελέτες (ειδικές περιπτώσεις θεμελιώσεων) κ.λπ.
2. Δαπάνες κατασκευών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται το σύνολο των δαπανών το οποίο αφορά την εκτέλεση εργασιών, στα πλαίσια υλοποίησης της αντίστοιχης εγκεκριμένης μελέτης καθώς και οι αντίστοιχες δαπάνες επίβλεψης των εργασιών αυτών. Ενδεικτικά αναφέρονται καθαιρέσεις, αποκατάσταση στατικής επάρκειας – ενίσχυση φέροντα οργανισμού, εξωτερικές τοιχοποιίες και επιχρίσματα, αντικατάσταση στέγης, εξωτερικών κουφωμάτων, χρωματισμοί των όψεων και γενικότερα το σύνολο των εργασιών αποκατάστασης των όψεων του κτιρίου. Επίσης δαπάνες που αφορούν την αποκατάσταση του προαύλιου χώρου του κτιρίου.

Υπομέτρο 323 "Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς"

Δράση L323-1: *"Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση περιοχών, όπως βελτίωση – σήμανση μονοπατιών, φυτοτεχνικές εργασίες, τεχνικά έργα μικρής κλίμακας για την προστασία του εδάφους, διαμόρφωση θέσεων θέας, καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης"*

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες για εργασίες διαμόρφωσης υφιστάμενων μονοπατιών, θέσεων θέας – παρατήρησης και χώρων δασικής αναψυχής, φυτοτεχνικές εργασίες.
3. Δαπάνες προμήθειας εξοπλισμού απαραίτητου για τη λειτουργία του έργου (όπως πινακίδες, εξοπλισμός παρατήρησης, εξοπλισμός δασικής αναψυχής)
4. Ενέργειες περιβαλλοντικής ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης: δαπάνες εισηγητών, δαπάνες σχεδιασμού και αναπαραγωγής ενημερωτικού – εκπαιδευτικού – πληροφοριακού υλικού, δαπάνες διοργάνωσης ημερίδων και άλλων εκδηλώσεων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης, καταχωρήσεις σε τοπικά μέσα ενημέρωσης, δαπάνες μίσθωσης χώρου για την πραγματοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων, δαπάνες μίσθωσης εποπτικού υλικού, εξοπλισμού για τις ανάγκες εκδηλώσεων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης (μικροφωνικές εγκαταστάσεις, προβολείς, video κ.λπ.).

Δράση L323-2: *"Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτιστικών χαρακτηριστικών της αγροτικής υπαίθρου (όπως μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες, γεφύρια)"*

1. Δαπάνες για μελέτες. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται το σύνολο των δαπανών για την εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών για την ολοκληρωμένη αποκατάσταση και ανάδειξη των κτισμάτων και λοιπών αρχιτεκτονικών στοιχείων. Ενδεικτικά αναφέρονται μελέτες αποτύπωσης, αρχιτεκτονικές, στατικές, ηλεκτρομηχανολογικές, διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου, μελέτες φωτισμού κ.λπ. Στην κατηγορία των μελετών εντάσσονται επίσης ειδικές μελέτες που απαιτούνται λόγω της ιδιομορφίας του έργου αποκατάστασης – προστασίας όπως εδαφοτεχνικές μελέτες (ειδικές περιπτώσεις θεμελιώσεων) κ.λπ.
2. Δαπάνες κατασκευών. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται το σύνολο των δαπανών το οποίο αφορά την εκτέλεση εργασιών, στα πλαίσια υλοποίησης της αντίστοιχης εγκεκριμένης μελέτης καθώς και οι αντίστοιχες δαπάνες επίβλεψης των εργασιών αυτών. Ενδεικτικά αναφέρονται καθαιρέσεις, αποκατάσταση στατικής επάρκειας - ενίσχυση φέροντα οργανισμού, εξωτερικές τοιχοποιίες και επιχρίσματα, αντικατάσταση στέγης, εξωτερικών κουφωμάτων, χρωματισμοί των όψεων και γενικότερα το σύνολο των εργασιών αποκατάστασης των όψεων του κτιρίου. Επίσης δαπάνες για την αποκατάσταση των εσωτερικών χώρων των κτιρίων και συγκεκριμένα αντικατάσταση δαπέδων, εσωτερικών επιχρισμάτων, εσωτερικών κουφωμάτων, εσωτερικών χρωματισμών, αντικατάσταση ηλεκτρικών και υδραυλικών εγκαταστάσεων κ.λπ.

Δράση L323-2β (παραγωγικά κατά το παρελθόν) εκτός των ανωτέρω:

Δαπάνες εξοπλισμού. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δαπάνες προμήθειας και αποκατάστασης – συντήρησης του εξοπλισμού παραγωγής, προμήθειας και εγκατάστασης του αναγκαίου ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού για την αναβίωση της παραδοσιακής παραγωγικής διαδικασίας, στα πλαίσια υλοποίησης της αντίστοιχης εγκεκριμένης μελέτης. Στον ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό περιλαμβάνονται επίσης δαπάνες για θέρμανση – κλιματισμό.

Δράση L323-3: "Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση τοπίου της υπαίθρου (όπως αποκατάσταση περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων περιοχών, δενδροφυτεύσεις με ενδημικά είδη)"

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών
2. Καθαρισμοί απορριμμάτων και μπάζων σε περιοχές υγροτόπων, κοιτών ρεμάτων, σημείων διαδρομών κ.λπ.)
3. Εργασίες αποκατάστασης (χωματουργικές εργασίες, φυτοτεχνικά έργα κ.λπ.)

Δράση L323-4: "Παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία-συλλογές-εκθετήρια που σχετίζονται με τη λαογραφική / αγροτική / πολιτιστική κληρονομιά"

1. Δαπάνες εκπόνησης απαιτούμενων μελετών.
2. Δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως δαπάνες οικοδομικών, υδραυλικών και ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών, θέρμανσης κ.λπ.
3. Δαπάνες διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις λειτουργίας του έργου, όπως ισοπεδώσεις, διαμορφώσεις, συνδέσεις με δίκτυα κοινής ωφέλειας, περιφράξεις, φωτισμός, φυτεύσεις, κ.λπ.
4. Δαπάνες προμήθειας καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού, περιλαμβανομένου του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες μεταφοράς και εγκατάστασης.
5. Δαπάνες προμήθειας λοιπού εξοπλισμού απαραίτητου για τη λειτουργία του έργου.

β) Μη επιλέξιμες δαπάνες:

1. Απόκτηση οικοπέδων, εδαφικών εκτάσεων και κτιριακών εγκαταστάσεων (αγορά, μίσθωση κ.λπ.).
2. Κόστος σύνταξης φακέλου υποψηφιότητας.
3. Συμβολαιογραφικά έξοδα και πάσης φύσεως φόροι και δημοσιονομικές επιβαρύνσεις του δικαιούχου.
4. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 71, παρ. 3(α) του Καν(ΕΚ) 1698/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
5. Η αγορά μεταχειρισμένου εξοπλισμού. Για τις δράσεις ενθάρρυνσης τουριστικών δραστηριοτήτων των υπομέτρου L311 και L313 και αποκλειστικά και μόνο για κτίσματα τα οποία έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακά και διατηρητέα είναι επιλέξιμη η αγορά ή επισκευή παλαιού εξοπλισμού και μέχρι ποσοστού 20% του συνολικού προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου.
6. Δαπάνες για την εκπόνηση μελετών οι οποίες δεν εφαρμόζονται κατά την υλοποίηση του έργου.
7. Λειτουργικές δαπάνες των δικαιούχων και των έργων (αμοιβές προσωπικού, αναλώσιμα κ.λπ.).
8. Βελτιωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για την προσαρμογή τους σε τυχόν απαιτήσεις της δικτύωσης.
9. Δαπάνες συντήρησης των παρεμβάσεων που ενισχύονται.
10. Δαπάνη για τη μελέτη συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης του οικισμού ή για το σχέδιο αναβάθμισης.
11. Αγορά οχημάτων πλην των περιπτώσεων για τις οποίες γίνεται ρητή αναφορά στις κατηγορίες επιλέξιμων δαπάνες.
12. Προμήθεια εξοπλισμού από χώρες εκτός Ε.Ε., εξαιρουμένων των περιπτώσεων που τεκμηριώνεται ότι δεν είναι δυνατή η προμήθεια του συγκεκριμένου εξοπλισμού από χώρες της Ε.Ε.
13. Δαπάνες προβολής και προώθησης γεωργικών προϊόντων.

Μέτρο 421 "Διατοπική και διακρατική συνεργασία"**α) Επιλέξιμες δαπάνες:**

1. Αμοιβές και έξοδα τρίτων για την τεχνική υποστήριξη των ενεργειών του σχεδίου (εξεύρεση εταίρων, εξειδίκευση των ενεργειών, εξωτερικοί συνεργάτες για συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, αξιολόγηση του σχεδίου)
2. Διοργάνωση και συμμετοχή σε εκθέσεις, συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις, συσκέψεις εργασίας, παρεμφερείς εκδηλώσεις κ.λπ.
3. Δαπάνες ενημέρωσης, προβολής και διαφήμισης
4. Δημιουργία ιστοσελίδων, δικτυακών τόπων, βάσεων δεδομένων κ.λπ.
5. Απόκτηση κοινών λογισμικών προγραμμάτων που εξυπηρετούν το συγκεκριμένο σχέδιο συνεργασίας
6. Σχεδιασμός και προώθηση κοινών τουριστικών πακέτων
7. Δαπάνες μετάφρασης και διερμηνείας
8. Δαπάνες υποδοχής και φιλοξενίας
9. Δαπάνες σύστασης φορέα διατοπικής / διακρατικής συνεργασίας
10. Έξοδα μετακινήσεων εσωτερικού και εξωτερικού και δαπάνες διαμονής
11. Αμοιβές εκτός έδρας των στελεχών της Αναπτυξιακής Εταιρείας που εμπλέκονται στην υλοποίηση του σχεδίου
12. Δαπάνες συντονιστικών ενεργειών (εκτός λειτουργικών δαπανών της ΟΤΔ) που μπορούν να αφορούν το διακρατικό συντονιστή ή/και τον εθνικό συντονιστή ή/και τον διατοπικό συντονιστή ή/και την ΟΤΔ εταίρο. Οι εν λόγω δαπάνες δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 15% του συνολικού προϋπολογισμού για τα σχέδια διατοπικής συνεργασίας και το 15% του συνολικού προϋπολογισμού των ελληνικών ΟΤΔ εταίρων για τα σχέδια διακρατικής συνεργασίας.

β) Μη επιλέξιμες δαπάνες:

1. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 71, παρ. 3(α) του Καν(ΕΚ) 1698/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
2. Λειτουργικές δαπάνες δικαιούχων (αμοιβές προσωπικού, αναλώσιμα κ.λπ.)

Μέτρο 431: "Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμπύχωση"**Υπομέτρο 431α. Δαπάνες λειτουργίας της ΟΤΔ:****α) Επιλέξιμες δαπάνες:**

1. Αμοιβές των στελεχών της υπηρεσιακής δομής της ΟΤΔ συμπεριλαμβανομένων και των επιβαρύνσεων κοινωνικής ασφάλισης τους.
2. Δαπάνες μετακινήσεων των στελεχών της υπηρεσιακής δομής της ΟΤΔ, καθώς και των μελών της Ε.Δ.Π LEADER που γίνονται με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων χρήσης μεταφορικών μέσων τρίτων).
3. Αμοιβές εξωτερικών συμβούλων για τις ανάγκες του τοπικού προγράμματος.
4. Λειτουργικές δαπάνες (αναλώσιμα υλικά, γραφική ύλη και έντυπα, δαπάνες ενοικίασης χώρου γραφείων, δαπάνες για ΔΕΚΟ, δαπάνες κινητής τηλεφωνίας μίας (1) σύνδεσης για το συντονιστή του τοπικού προγράμματος, δαπάνες θέρμανσης, δαπάνες καθαρισμού, ταχυδρομικές αποστολές κ.λπ.).
5. Τραπεζικά έξοδα για το άνοιγμα και τη διαχείριση λογαριασμών, έξοδα εγγυήσεων (προμήθειες εγγυητικών επιστολών).
6. Διαμόρφωση και αναβάθμιση χώρων γραφείου.
7. Προμήθεια βιβλίων και συνδρομές σε περιοδικές εκδόσεις που σχετίζονται με την αγροτική ανάπτυξη, με θέματα φορολογικά, λογιστικά, νομικά, τεχνικά, δημιουργία ιστοσελίδας και συνδρομές σε δίκτυα κ.λπ.
8. Αγορά ηλεκτρονικού εξοπλισμού, εξοπλισμού γραφείου και λοιπού εξοπλισμού.
9. Αγορά λειτουργικών συστημάτων (software).
10. Αναβάθμιση του υφιστάμενου ηλεκτρονικού εξοπλισμού συμπεριλαμβανομένων των λειτουργικών συστημάτων.
11. Μακροχρόνια μίσθωση ενός (1) επιβατικού αυτοκινήτου για τις ανάγκες μετακινήσεων του υπηρεσιακού πυρήνα της ΟΤΔ για την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος, σύμφωνα με ειδικότερες ρυθμίσεις που θα καθοριστούν σε υπουργική απόφαση.

β) Μη επιλέξιμες δαπάνες:

1. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 71, παρ. 3(α) του Καν(ΕΚ) 1698/2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
2. Αγορά ακινήτου για χρήση χώρων γραφείου της ΟΤΔ.
3. Αγορά μεταχειρισμένου ηλεκτρονικού και λοιπού εξοπλισμού.
4. Αγορά ή μακροχρόνια μίσθωση μεταφορικών μέσων με την επιφύλαξη του σημείου 11 της παραγράφου α) ανωτέρω.
5. Αμοιβές και έξοδα παράστασης των μελών της ΕΔΠ LEADER.

Υπομέτρο 431β: "Απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση"**α) Επιλέξιμες δαπάνες:**

1. Αμοιβή μελετητών/ εμπειρογνομόνων.
2. Έκδοση και αναπαραγωγή της μελέτης/ εμπειρογνομοσύνης, στις περιπτώσεις που απαιτείται.
3. Διοργάνωση ημερίδων παρουσίασης μελετών, καθώς και διαγωνισμών βράβευσης ιδεών.
4. Διοργάνωση ημερίδων, ενημερωτικών συναντήσεων, καταχωρήσεις και παρουσιάσεις σε μέσα ενημέρωσης (τύπο, ραδιόφωνο, τηλεόραση), καταχωρήσεις στο διαδίκτυο, σχεδιασμός και εκτύπωση ενημερωτικών φυλλαδίων, αφισών και λοιπού ενημερωτικού υλικού με στόχο την ευρεία ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού και την προβολή του τοπικού προγράμματος και των αποτελεσμάτων του.
5. Δαπάνες για τη διεξαγωγή ενεργειών επιμόρφωσης, όπως κόστος συμμετοχής ή διοργάνωση σεμιναρίων.
6. Δαπάνες μετακινήσεων που σχετίζονται με την υλοποίηση των ενεργειών του παρόντος υπομέτρου.

β) Μη επιλέξιμες δαπάνες:

Φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) που η ΟΤΔ έχει τη δυνατότητα να ανακτήσει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ενισχυόμενοι τομείς στο πλαίσιο της δράσης

L123α "Αύξηση της αξίας των γεωργικών προϊόντων"

1. ΤΟΜΕΑΣ : ΚΡΕΑΣ

Δράση 1.3.: Εκσυγχρονισμός – επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων, μονάδων τεμαχισμού – τυποποίησης κρέατος και παραγωγής κρεατοσκευασμάτων.

Δράση 1.4.: Ίδρυση μονάδων τεμαχισμού – τυποποίησης κρέατος θηραματικών ειδών και παραγωγής κρεατοσκευασμάτων σε περιπτώσεις καθετοποίησης της παραγωγής.

Δράση 1.5.: Ίδρυση μονάδων τεμαχισμού – τυποποίησης κρέατος και παραγωγής κρεατοσκευασμάτων, σε περιοχές όπου δεν υπάρχει επαρκής υποδομή, με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας.

Δράση 1.6.: Εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση, χωρίς αύξηση δυναμικότητας, με ή χωρίς μετεγκατάσταση μονάδων παραγωγής προϊόντων με βάση το κρέας (αλλαντοποιεία – κονσέρβες κ.λπ.).

Δράση 1.9: Προμήθεια κινητών (αυτοκινήτων) ψυγείων και ίδρυση μικρών εγκαταστάσεων ψυκτικών θαλάμων στα μικρά Νησιά του Αιγαίου Πελάγους για τη μεταφορά και συντήρηση ευπαθών και νωπών προϊόντων (κρέας και λοιπά προϊόντα κρέατος) με σκοπό την χονδρεμπορία των προϊόντων.

2. ΤΟΜΕΑΣ : ΓΑΛΑ

Δράση 2.1: Ίδρυση - επέκταση τυροκομείων εφόσον κρίνεται απαραίτητο λόγω επάρκειας γάλακτος.

Δράση 2.2.: Εκσυγχρονισμός τυροκομείων με ή χωρίς μετεγκατάσταση ώστε να τηρούνται οι βασικοί όροι υγιεινής και να προωθηθούν τα ποιοτικά προϊόντα ΠΟΠ, ΠΓΕ της χώρας.

Δράση 2.4.: Ίδρυση μικρών μονάδων παραγωγής γιαούρτης και λοιπών ζυμούμενων προϊόντων γάλακτος.

Δράση 2.5.: Εκσυγχρονισμός – επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση μονάδων παραγωγής γιαούρτης και λοιπών ζυμούμενων προϊόντων γάλακτος.

Δράση 2.6.: Ίδρυση ή εκσυγχρονισμός – επέκταση, μονάδων αξιοποίησης παραπροϊόντων (τυρόγαλα), που στοχεύουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος.

3. ΤΟΜΕΑΣ : ΑΥΓΑ – ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ

3.1. ΥΠΟΤΟΜΕΑΣ: ΑΥΓΑ

Δράση 3.1.1.: Ίδρυση μονάδων τυποποίησης και συσκευασίας αυγών.

Δράση 3.1.2.: Εκσυγχρονισμός – επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων τυποποίησης και συσκευασίας αυγών.

Δράση 3.1.3: Ίδρυση μονάδων επεξεργασίας αυγών για παραγωγή νέων προϊόντων με βάση τα αυγά.

Δράση 3.1.4: Ίδρυση μονάδων τυποποίησης και συσκευασίας αυγών και προϊόντων που τυποποιούνται με βάση αναγνωρισμένες προδιαγραφές ή πρότυπα (ειδικές εκτροφές, βιολογικά κ.λπ.) στα πλαίσια καθετοποίησης των μονάδων.

4. ΤΟΜΕΑΣ : ΔΙΑΦΟΡΑ ΖΩΑ

ΥΠΟΤΟΜΕΑΣ : ΜΕΛΙ

Δράση 4.1.: Εκσυγχρονισμός χωρίς αύξηση δυναμικότητας με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων τυποποίησης – επεξεργασίας – μεταποίησης - συσκευασία μελιού.

Δράση 4.2.: Ίδρυση μικρών μονάδων τυποποίησης – συσκευασίας μελιού μόνο σε ορεινές – νησιωτικές περιοχές, με προτεραιότητα στις μονάδες τυποποίησης – επεξεργασίας – μεταποίησης βιολογικού μελιού.

Δράση 4.3.: Ίδρυση – εκσυγχρονισμός – επέκταση - μετεγκατάσταση μονάδων για παραγωγή σακχαρωδών προϊόντων με βάση το μέλι, snacks κλπ.

Στον υποτομέα του μελιού καμία από τις ανωτέρω δράσεις δεν εμπίπτει στα πεδία επιλεξιμότητας του Καν. 797/2004.

5. ΤΟΜΕΑΣ : ΔΙΑΦΟΡΑ ΖΩΑ

ΥΠΟΤΟΜΕΑΣ : ΣΗΡΟΤΡΟΦΙΑ – ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ

Δράση 5.1.: Ίδρυση – επέκταση σύγχρονων μονάδων αναπλήνισης κουκουλιών.

Δράση 5.2.: Εκσυγχρονισμός, βελτίωση υφισταμένων μονάδων αναπλήνισης κουκουλιών.

Δράση 5.3. Ίδρυση – επέκταση μονάδων μεταποίησης σαλιγκαριών.

Δράση 5.4.: Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση μονάδων μεταποίησης σαλιγκαριών.

6. ΤΟΜΕΑΣ : ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ

Δράση 6.1.: Εκσυγχρονισμός καθέτων αποθηκευτικών χώρων δημητριακών και με εγκαταστάσεις αερισμού ή με ψυχρό αέρα.

Δράση 6.2.: Εκσυγχρονισμός – βελτίωση οριζοντίων παλαιών αποθηκών.

Δράση 6.3.: Ίδρυση ξηραντηρίων δημητριακών.

Δράση 6.4.: Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων ξηραντηρίων δημητριακών.

Δράση 6.5.: Συμπλήρωση – εκσυγχρονισμός χωρίς αύξηση δυναμικότητας υφισταμένων αποθηκευτικών εγκαταστάσεων ρυζιού με τοποθέτηση συστημάτων προκαθορισμού ξήρανσης & ψύξης.

Δράση 6.6.: Ίδρυση νέων μονάδων αποφλοιώσης - επεξεργασίας – τυποποίησης ρυζιού.

Δράση 6.7.: Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων αποφλοιώσης ρυζιού με εξοπλισμό λείανσης, χρωματοδιαλογής και υγροθερμικής επεξεργασίας και τυποποίησης – συσκευασίας με ή χωρίς μετεγκατάσταση.

Δράση 6.8.: Ίδρυση silos σε κόμβους σύγχρονων διαμετακομιστικών κέντρων.

Δράση 6.9.: Ίδρυση οριζοντίων αποθηκών σε νησιωτικές ή ορεινές περιοχές.

7. ΤΟΜΕΑΣ : ΕΛΑΙΟΥΧΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

A) Ελαιόλαδο

Δράση 7.1.: Ελαιοτριβεία

α) Εκσυγχρονισμός, με ή χωρίς μετεγκατάσταση ελαιοτριβείων χωρίς αύξηση δυναμικότητας με προτεραιότητα σε αυτά που επεξεργάζονται βιολογική πρώτη ύλη.

β) Συγχωνεύσεις ελαιοτριβείων με δυναμικότητα ανάλογη των συγχωνευθέντων.

γ) Ίδρύσεις ελαιοτριβείων αποκλειστικά και μόνο σε ορεινές ή νησιωτικές περιοχές από βιολογική πρώτη ύλη.

Δράση 7.2.: Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση τυποποιητηρίων - συσκευαστηρίων ελαιολάδου, χωρίς αύξηση της δυναμικότητας.

Δράση 7.3.: Ίδρύσεις – επεκτάσεις τυποποιητηρίων ελαιολάδου για την παραγωγή επώνυμων ποιοτικών, εμπορεύσιμων συσκευασιών, με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος.

Δράση 7.4.: Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση ραφιναρίων ελαιολάδου χωρίς αύξηση της δυναμικότητας.

B) Άλλα Έλαια

Δράση 7.5: Ίδρυση – Επέκταση – Εκσυγχρονισμός χωρίς αύξηση δυναμικότητας με ή χωρίς μετεγκατάσταση σπορελαιουργείων και βιομηχανιών σπορελαιουργίας.

8. ΤΟΜΕΑΣ : ΟΙΝΟΣ

Δράση 8.1.: Εκσυγχρονισμός οινοποιείων με ή χωρίς μετεγκατάσταση χωρίς αύξηση της δυναμικότητας, για παραγωγή οίνων ποιότητας.

Δράση 8.2.: Συγχώνευση οινοποιείων με παράλληλο εκσυγχρονισμό (κτιριακών εγκαταστάσεων και μηχανολογικού εξοπλισμού) για βελτίωση της ποιότητας και μείωση του κόστους παραγωγής, χωρίς αύξηση της δυναμικότητας.

Δράση 8.3.: Ίδρυση νέων οινοποιείων σύγχρονης τεχνολογίας:

α) σε περιπτώσεις εξυπηρέτησης της τοπικής παραγωγής σε ορεινές και νησιώτικες περιοχές

β) μονάδων παραγωγής οίνων από προϊόντα της βιολογικής αμπελοργίας [Καν.(ΕΟΚ) 2092/91] και συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης.

Δράση 8.4: Προσθήκη, εκσυγχρονισμός, επέκταση γραμμής εμφιάλωσης οίνου σε οινοποιεία για την κάλυψη των αναγκών εμφιάλωσης της παραγωγής τους.

9. ΤΟΜΕΑΣ : ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ

I. Στο επίπεδο της εμπορίας

Δράση 9.1.: Ίδρυση μονάδων συσκευασίας, τυποποίησης, διαλογής, συντήρησης, ψύξης, αποθήκευσης νωπών οπωροκηπευτικών, πατάτας, σύκων, οσπρίων και ξηρών καρπών.

Δράση 9.2.: Ίδρυση εγκαταστάσεων στατικών ψυγείων και κατασκευή μικρής δυναμικότητας συσκευαστηρίων κηπευτικών με δυνατότητα προμήθειας κινητών (αυτοκινήτων) ψυγείων μόνο στα νησιωτικές περιοχές (πλην Κρήτης και Εύβοιας).

Δράση 9.3.: Εκσυγχρονισμοί ή/και επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφιστάμενων μονάδων συσκευασίας, τυποποίησης, διαλογής, συντήρησης, ψύξης, αποθήκευσης νωπών οπωροκηπευτικών, πατάτας, σύκων, οσπρίων και ξηρών καρπών:

II. Στο επίπεδο της μεταποίησης

Δράση 9.7.: Μεταποίηση Βιομηχανικής τομάτας

Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων, κυρίως όσον αφορά:

- τη χρήση νέων τεχνολογιών και συσκευασιών,
- την παραγωγή νέων προϊόντων

χωρίς αύξηση της δυναμικότητας.

Δράση 9.8.: Μεταποίηση φρούτων (ροδάκινα, βερίκοκα, αχλάδια, μήλα, δαμάσκηνα κ.λπ.)

α) Κονσερβοποιεία – Χυμοί φρούτων – Αποξηραμένα φρούτα

- Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση ή/και επέκταση υφισταμένων μονάδων κονσερβοποίησης οπωροκηπευτικών, βιομηχανικών ροδακίνων και αχλαδιών, λοιπών φρούτων και λαχανικών κυρίως όσον αφορά:
- τη χρήση νέων τεχνολογιών και συσκευασιών,
- την παραγωγή νέων προϊόντων.
- Ίδρυση νέων μονάδων μεταποίησης (κονσερβοποίησης) οπωροκηπευτικών (πλην βιομηχανικής τομάτας), βιομηχανικών ροδακίνων και αχλαδιών, λοιπών φρούτων και λαχανικών.

β) Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση ή/και επέκταση υφισταμένων μονάδων χυμοποίησης, κυρίως όσον αφορά:

- τη χρήση νέων τεχνολογιών και συσκευασιών,
- την παραγωγή νέων προϊόντων.

γ) Ίδρυση νέων μονάδων χυμοποίησης οπωρών (πλην των εσπεριδοειδών) σύγχρονης τεχνολογίας.

δ) Αποξηραμένων φρούτων

Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση ή/και επέκταση μονάδων αποξήρανσης φρούτων (δαμάσκηνα, βερίκοκα κ.λπ.).

ε) Ίδρυση – εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση μονάδων παραγωγής μαρμελάδων και γλυκών κουταλιού.

στ) Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων, χυμοποίησης εσπεριδοειδών κυρίως όσον αφορά:

- τη χρήση νέων τεχνολογιών και συσκευασιών,
- τις ψυκτικές εγκαταστάσεις,
- την παραγωγή νέων προϊόντων.

Δράση 9.9.: Μεταποίηση λαχανικών

α) Ίδρυση νέων μονάδων παραγωγής τουρσιών και ψητών λαχανικών, εκσυγχρονισμός και επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων, κυρίως όσον αφορά :

- στη χρήση νέων τεχνολογιών και συσκευασιών και
- στην παραγωγή νέων προϊόντων

β) Ίδρυση νέων μονάδων ή εκσυγχρονισμός – επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων για την παραγωγή χυμών λαχανικών κύβων ή μιγμάτων αυτών σε ασηπτική συσκευασία.

Δράση 9.10.: Επενδύσεις εγκατάστασης βιολογικού καθαρισμού και αξιοποίησης υπολειμμάτων των χρησιμοποιούμενων πρώτων υλών του τομέα μεταποίησης οπωροκηπευτικών για την παραγωγή λιπασμάτων ή/και ζωοτροφών.

Δράση 9.11.: Μεταποίηση ξηρών καρπών.

Ίδρυση νέων μονάδων, εκσυγχρονισμός και επέκταση ή και μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων για παραγωγή προϊόντων πάστας, νιφάδων πραλίνας, παστελιών, snaks κ.λπ.

Δράση 9.12.: Μεταποίηση σύκων - σταφίδων

α) Εκσυγχρονισμός και επέκταση με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων.

β) Ίδρυση νέων μονάδων μεταποίησης – αποξήρανσης σύκων και σταφίδων.

III. Στον τομέα των μονάδων επεξεργασίας επιτραπέζιων ελαιών

Δράση 9.13.: Εκσυγχρονισμός των μονάδων επεξεργασίας βρωσίμων ελαιών, χωρίς αύξηση δυναμικότητας.

Δράση 9.14.: Ίδρυση – επέκταση μονάδων μόνο για γραμμές συσκευασίας καταναλωτή και γραμμές παραγωγής νέων προϊόντων.

Δράση 9.15.: Μετεγκαταστάσεις που αφορούν την μεταφορά μονάδων από τις αστικές περιοχές, για λόγους που σχετίζονται με τη ρύπανση χωρίς αύξηση δυναμικότητας.

IV. Στον τομέα των Γεωμήλων

Δράση 9.16.: Ίδρύσεις νέων μονάδων, εκσυγχρονισμός – επέκταση, με ή χωρίς μετεγκατάσταση, συμπλήρωση υφισταμένων μονάδων, ή προσθήκη γραμμών σε υφιστάμενες μονάδες μεταποίησης γεωμήλων με προορισμό την παραγωγή νέων προϊόντων όπως:

- προτηγανισμένης / κατεψυγμένης πατάτας,
- τσιπς ή σνακς πατάτας κ.λπ.
- άλλα νέα προϊόντα

Έργα του **Τομέα οπωροκηπευτικών** που υποβάλλονται από αναγνωρισμένες ή προαναγνωρισμένες από τη Δ/ση ΠΑΠ Δενδροκηπευτικής Ομάδες Παραγωγών (Συνεταιρισμοί, ΕΑΣ, καθώς και Εταιρείες που έχουν αναγνωρισμένη Ομάδα Παραγωγών), είναι επιλέξιμα μόνο για τα μικρά Νησιά του Αιγαίου και Ιονίου (μέχρι 3.100 κατοίκους).

10. ΤΟΜΕΑΣ :ΑΝΘΗ

Δράση 10.1.: Ίδρυση νέων εγκαταστάσεων μεταποίησης ή εκσυγχρονισμός ή επέκταση υφισταμένων μονάδων.

α) Ίδρυση ή εκσυγχρονισμός και επέκταση τυποποιημένων δρεππών ανθέων και γλαστρικών.

β) Ίδρυση ξηραντηρίων ανθέων.

Δράση 10.2.: Ίδρυση νέων εγκαταστάσεων εμπορίας (νέες αναγορές – κέντρα διανομής) από συλλογικούς φορείς ανθοπαραγωγών.

12. ΤΟΜΕΑΣ :ΣΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Δράση 12.1.: Ίδρυση – επέκταση μονάδων επεξεργασίας και τυποποίησης σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού.

Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση υφισταμένων μονάδων επεξεργασίας και τυποποίησης σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού.

13. ΤΟΜΕΑΣ :ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ & ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

Δράση 13.1.: Ίδρυση – επέκταση μονάδων τυποποίησης και επεξεργασίας αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.

Δράση 13.2.: Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση μονάδων τυποποίησης και επεξεργασίας αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.

ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΤΟΜΕΙΣ:

Ως προϊόντα ποιότητας είναι αυτά που καθορίζονται από τους Καν.(ΕΟΚ) 2092/91, 2081/92, 2082/92 και Καν.(ΕΚ) 1804/99, όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται, καθώς και αυτά που καθορίζονται από την Εθνική Νομοθεσία και πιστοποιούνται κατάλληλα.